

DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 28 kwietnia 1993 r.

Nr 32

TREŚĆ:

Poz.:

ROZPORZĄDZENIE

145 — Ministrów Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Spraw Wewnętrznych z dnia 11 stycznia 1993 r.
w sprawie znaków i sygnałów drogowych 641

145

ROZPORZĄDZENIE MINISTRÓW TRANSPORTU I GOSPODARKI MORSKIEJ ORAZ SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 11 stycznia 1993 r.

w sprawie znaków i sygnałów drogowych.

Na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r.
— Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 1992 r. Nr 11, poz. 41
i Nr 26, poz. 114) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. 1. Znaki i sygnały drogowe wyrażają ostrzeżenia,
zakazy, nakazy i informacje.

2. Na drogach i na wyizolowanych fizycznie od ruchu
drogowego torowiskach tramwajowych stosuje się następu-
jące znaki i sygnały drogowe:

- 1) znaki pionowe w postaci tarcz lub tablic z napisami albo symbolami oraz dodatkowe znaki drogowe dla kierujących tramwajami lub trolejbusami,
- 2) znaki poziome w postaci linii, napisów i symboli, umieszczonych na nawierzchni drogi,
- 3) barwne sygnały świetlne nadawane przez urządzenia umieszczone na drodze,
- 4) dodatkowe sygnały świetlne dla kierujących tramwajami i innymi pojazdami komunikacji publicznej poruszającymi się po zarezerwowanych pasach ruchu,
- 5) sygnały nadawane przez osoby kierujące ruchem lub uprawnione do jego kontroli,
- 6) sygnały dźwiękowe wysyłane przez urządzenia umieszczone na drodze.

3. Oprócz znaków wymienionych w ust. 2 pkt 1 stosuje się znaki związane z oznaczeniem pasa drogowego (znaki kilometrowe i hektometrowe) lub z oznaczeniem obiektów drogowych oraz w razie potrzeby znaki z napisami dotyczącymi sposobu korzystania z drogi, jeżeli nie może on być wyrażony znakami określonymi w załączniku do niniejszego rozporządzenia.

§ 2. 1. Znak drogowy pionowy umieszczony po prawej stronie jezdni lub nad jezdnią dotyczy jadących wszystkimi pasami ruchu; jeżeli jednak znaki są umieszczone nad określonymi pasami ruchu, to dotyczą jadących tymi pasami. Znak drogowy umieszczony po lewej stronie jezdni lub pasów ruchu stanowi powtórzenie znaku umieszczonego po prawej stronie, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej.

2. Znaki drogowe wyrażające zakazy lub nakazy nie dotyczą kierującego pojazdem szynowym, jeżeli wskazują odmienny sposób jazdy niż wynikający z przebiegu trasy pojazdu szynowego.

3. Dodatkowe znaki pionowe i sygnały świetlne dla kierujących tramwajami zobowiązują kierującego pojazdem szynowym do ich stosowania w pierwszej kolejności przed innymi znakami i sygnałami.

4. Znaków drogowych dotyczących pojazdów jednośladowych nie stosuje się do zespołu pojazdów składającego się z jednośladowego pojazdu ciągnącego i wielośladowej przyczepy.

5. Napis lub symbol umieszczony na tabliczce pod znakiem drogowym lub obok niego stanowi integralną część znaku; dotyczy to również napisu umieszczonego na znaku.

6. Przepisy ust. 1 i 5 stosuje się odpowiednio do sygnałów świetlnych do kierowania ruchem.

7. Wzory znaków i sygnałów drogowych, z wyjątkiem znaków, o których mowa w § 1 ust. 3, określa załącznik do rozporządzenia.

Rozdział 2

Znaki drogowe pionowe

A. Znaki ostrzegawcze

§ 3. 1. Znaki ostrzegawcze uprzedzają o miejscach na drodze, w których występuje lub może występować niebezpieczeństwo, oraz zobowiązują do zachowania szczególnej ostrożności.

2. Odległość znaku ostrzegawczego od miejsca niebezpiecznego jest zależna od warunków lokalnych, a zwłaszcza od dopuszczalnej prędkości na drodze; na drogach o dopuszczalnej prędkości powyżej 60 km/h odległość ta wynosi od 150 m do 300 m, na pozostałych drogach do 100 m.

3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do znaku „ustąp pierwszeństwa przejazdu”, który umieszczany jest w odległości do 50 m od skrzyżowania na drogach o dopuszczalnej prędkości powyżej 60 km/h oraz do 25 m od skrzyżowania na pozostałych drogach. Jeżeli znak ten jest użyty w celu poprzedzenia takiego samego znaku lub znaku „stop”, to rzeczywistą odległość określa napis na tabliczce H-1 umieszczonej pod znakiem.

4. Jeżeli na drodze o dopuszczalnej prędkości powyżej 60 km/h odległość znaku od miejsca niebezpiecznego wynosi mniej niż 150 m, to odległość tę określa napis na umieszczonej pod znakiem tabliczce H-1, wskazującej odległość znaku ostrzegawczego od miejsca niebezpiecznego.

5. Umieszczona pod znakiem ostrzegawczym tabliczka H-2 wskazuje długość odcinka drogi, na którym powtarza się lub występuje niebezpieczeństwo, jeżeli długość odcinka przekracza 500 m; koniec takiego odcinka jest oznaczony przez powtórzenie znaku ostrzegawczego z tabliczką H-17a napisem „Koniec”.

§ 4. 1. Znakami ostrzegawczymi, które uprzedzają o niebezpiecznych zakrętach, są znaki:

- 1) A-1 „niebezpieczny zakręt w prawo”,
- 2) A-2 „niebezpieczny zakręt w lewo”,
- 3) A-3 „dwa niebezpieczne zakręty — pierwszy w prawo”,
- 4) A-4 „dwa niebezpieczne zakręty — pierwszy w lewo”; umieszczona pod znakiem A-3 lub A-4 tabliczka H-3 wskazuje rzeczywistą liczbę zakrętów.

2. Znakami ostrzegawczymi, które uprzedzają o skrzyżowaniu dróg, są znaki:

- 1) A-5 „skrzyżowanie dróg”, oznaczający, że drogi na skrzyżowaniu dróg są równorzędne pod względem pierwszeństwa przejazdu,
- 2) uprzedzające o skrzyżowaniu z drogą podporządkowaną, oznaczające, że droga z pierwszeństwem przejazdu

krzyżuje się z drogą lub drogami podporządkowanymi, przy czym:

- a) znak A-6a „skrzyżowanie z drogą podporządkowaną występującą po obu stronach” oznacza, że droga podporządkowana występuje po obu stronach drogi z pierwszeństwem przejazdu,
 - b) znak A-6b „skrzyżowanie z drogą podporządkowaną występującą po prawej stronie” oznacza, że droga podporządkowana występuje po prawej stronie drogi z pierwszeństwem przejazdu,
 - c) znak A-6c „skrzyżowanie z drogą podporządkowaną występującą po lewej stronie” oznacza, że droga podporządkowana występuje po lewej stronie drogi z pierwszeństwem przejazdu,
 - d) znak A-6d „wlot drogi jednokierunkowej z prawej strony” oznacza, że wlot jednokierunkowej drogi podporządkowanej występuje po prawej stronie drogi z pierwszeństwem przejazdu,
 - e) znak A-6e „wlot drogi jednokierunkowej z lewej strony” oznacza, że wlot jednokierunkowej drogi podporządkowanej występuje po lewej stronie drogi z pierwszeństwem przejazdu,
- 3) A-7 „ustąp pierwszeństwa przejazdu”, oznaczający, że droga podporządkowana krzyżuje się lub łączy z drogą z pierwszeństwem przejazdu; znak ten umieszczony przed skrzyżowaniem oznacza, że kierujący pojazdem zbliżający się do skrzyżowania, nie wyłączając kierującego pojazdem szynowym, powinien ustąpić pierwszeństwa przejazdu pojazdowi zbliżającemu się drogą z pierwszeństwem przejazdu,
- 4) A-8 „skrzyżowanie o ruchu okrężnym”, oznaczający, że ruch na skrzyżowaniu odbywa się dookoła wyspy lub placu w kierunku wskazanym na znaku.

3. Jeżeli na skrzyżowaniu droga podporządkowana położona jest asymetrycznie względem drogi z pierwszeństwem przejazdu lub z jednej strony występuje więcej niż jedna droga podporządkowana, pod znakami wymienionymi w ust. 2 pkt 2 umieszcza się tabliczki H-15c wskazujące przebieg na wprost drogi z pierwszeństwem przejazdu.

4. Znakami ostrzegawczymi, które uprzedzają o przejazdach kolejowych, są znaki:

- 1) A-9 „przejazd kolejowy z zaporami”, oznaczający, że przejazd jest wyposażony w zapory lub półzapory,
- 2) A-10 „przejazd kolejowy bez zapor”, oznaczający, że przejazd nie jest wyposażony ani w zapory, ani w półzapory.

5. Uzupełnieniem znaków A-9 i A-10 są:

- 1) słupki wskaźnikowe przed przejazdami kolejowymi:
 - a) G-1a „słupek wskaźnikowy z trzema kreskami umieszczany po prawej stronie jezdni”,
 - b) G-1b „słupek wskaźnikowy z dwiema kreskami umieszczany po prawej stronie jezdni”,
 - c) G-1c „słupek wskaźnikowy z jedną kreską umieszczany po prawej stronie jezdni”,
 - d) G-1d „słupek wskaźnikowy z trzema kreskami umieszczany po lewej stronie jezdni”,
 - e) G-1e „słupek wskaźnikowy z dwiema kreskami umieszczany po lewej stronie jezdni”,

f) G-1f „słupek wskaźnikowy z jedną kreską umieszczany po lewej stronie jezdni”;

słupek G-1a (G-1d) umieszczany jest pod tarczą znaku ostrzegawczego, słupek G-1b (G-1e) — na 2/3 odległości znaku od przejazdu, a słupek G-1c (G-1f) — na 1/3 odległości znaku od przejazdu; słupki z trzema i dwiema kreskami mogą nie być stosowane; jeżeli ze względu na warunki lokalne znaki ostrzegawcze są umieszczane w pobliżu przejazdu, to pod tarczą znaku ostrzegawczego umieszcza się słupek G-1b (G-1e), a słupek G-1c (G-1f) na 1/2 odległości znaku od przejazdu lub tylko słupek G-1c (G-1f) — pod tarczą znaku ostrzegawczego,

2) znak G-2 „sieć pod napięciem”, jeżeli nad przejazdem kolejowym zawieszona jest sieć trakcyjna pod napięciem.

6. W bezpośrednim sąsiedztwie przejazdów kolejowych bez zapór lub półzapór w zależności od liczby torów na przejeździe umieszcza się znaki:

1) G-3 „krzyż św. Andrzeja przed przejazdem kolejowym jednotorowym”,

2) G-4 „krzyż św. Andrzeja przed przejazdem kolejowym wielotorowym”;

znaki te wskazują także miejsce zatrzymania pojazdu w związku z ruchem pociągu.

7. Znak A-11 „nierówna droga” ostrzega o występowaniu na drodze poprzecznego ścieku, garbu lub innej nierówności jezdni utrudniającej ruch.

8. Znak A-11a „próg zwalniający” ostrzega o występowaniu na drodze położonej w obszarze zabudowanym urządzenia technicznego w formie przeszkody umieszczonej na jezdni w celu spowolnienia ruchu pojazdów; umieszczony wraz ze znakiem A-11a znak B-33, określony w § 6 ust. 14, wskazuje wartość prędkości, przy której następuje łagodny przejazd przez próg zwalniający.

9. Znakami ostrzegawczymi, które uprzedzają o zwężeniu jezdni, są znaki:

1) A-12a „zwężenie jezdni — dwustronne”,

2) A-12b „zwężenie jezdni — prawostronne”,

3) A-12c „zwężenie jezdni — lewostronne”.

10. Znak A-13 „ruchomy most” ostrzega o wjeździe na most zwodzony lub obrotowy.

11. Znak A-14 „roboty na drodze” ostrzega o prowadzonych na drodze robotach.

12. Znak A-15 „śliska jezdnia” ostrzega o śliskości spowodowanej zmianą jej nawierzchni, stałym lub okresowym zawilgoceniem lub innymi przyczynami, których kierujący może się nie spodziewać; znak nie ostrzega o śliskości spowodowanej śniegiem, gołoledzią, deszczem lub zanieczyszczeniem jezdni.

13. Znak A-16 „przejście dla pieszych” ostrzega o przejściu dla pieszych, które może nie być wówczas widoczne dla kierujących pojazdami.

14. Znak A-17 „dzieci” ostrzega o miejscu na drodze szczególnie uczęszczanym przez dzieci lub o bliskości takiego miejsca.

15. Znakami ostrzegawczymi, które uprzedzają o możliwości napotkania na drodze zwierząt, są znaki:

1) A-18a „uwaga na zwierzęta gospodarskie”,

2) A-18b „uwaga na zwierzęta dzikie”.

16. Znak A-19 „boczny wiatr” ostrzega o miejscach, w których mogą występować silne boczne podmuchy wiatru.

17. Znak A-20 „odcinek jezdni o ruchu dwukierunkowym” ostrzega jadących jezdnią jednokierunkową o miejscu, w którym rozpoczyna się ruch dwukierunkowy.

18. Znak A-21 „tramwaj” ostrzega o niebezpiecznym przejeździe przez tory tramwajowe lub tory kolei dojazdowych kursujących również po drogach publicznych.

19. Znak A-22 „niebezpieczny zjazd” ostrzega o znacznym spadku podłużnym drogi.

20. Znak A-23 „stromy podjazd” ostrzega o znacznym wzniesieniu drogi.

21. Jeżeli pod znakiem A-22 lub A-23 jest umieszczona tabliczka H-4, wskazuje ona rzeczywiste pochylenie podłużne drogi.

22. Znak A-24 „rowerzyści” ostrzega o miejscu, w którym rowerzyści wjeżdżają z drogi dla rowerów na jezdnię lub przez nią przejeżdżają.

23. Znak A-25 „spadające odłamki skalne” ostrzega o możliwości spadania odłamków skalnych.

24. Znak A-26 „lotnisko” ostrzega o możliwości naglego pojawienia się nisko przelatującego samolotu.

25. Znak A-27 „nabrzeże lub brzeg rzeki” ostrzega o odcinku drogi prowadzącym bezpośrednio do nabrzeża lub wzdłuż brzegu rzeki.

26. Znak A-28 „sypki żwir” ostrzega o odcinku drogi pokrytej żwirem (grysem), który może być łatwo wyrzucany spod kół jadących pojazdów.

27. Znak A-29 „sygnały świetlne” ostrzega o zbliżaniu się do miejsca, w którym ruch jest kierowany za pomocą trójkolornej sygnalizacji świetlnej, której sygnały mogą nie być wówczas widoczne.

28. Znak A-30 „inne niebezpieczeństwo” ostrzega o niebezpieczeństwie innego rodzaju niż określone znakami od A-1 do A-29. Pod znakiem A-30 stosuje się tabliczki wskazujące rodzaj niebezpieczeństwa za pomocą symbolu lub napisu.

29. Znak A-30 z tabliczką:

1) H-5 ostrzega o skrzyżowaniu drogi z boczną kolejową lub torem o podobnym charakterze; na skrzyżowaniu tak oznakowanym ruch na drodze jest wstrzymywany przez pracownika kolei podczas przejazdu (przetaczania) pociągu,

2) H-6 ostrzega o nieoczekiwanej zmianie przebiegu drogi lub kierunku ruchu w prawo,

3) H-6a ostrzega o nieoczekiwanej zmianie przebiegu drogi lub kierunku ruchu w lewo,

4) H-6b ostrzega o nieoczekiwanej zmianie przebiegu drogi lub kierunku ruchu w prawo, a następnie w lewo,

- 5) H-6c ostrzega o nieoczekiwanej zmianie przebiegu drogi lub kierunku ruchu w lewo, a następnie w prawo,
- 6) H-7 ostrzega o niebezpiecznym poboczu (miękkim lub obniżonym),
- 7) H-8 ostrzega o przeprawie promowej,
- 8) H-9 ostrzega o oszronieniu jezdni (gołoledzi), które może występować lokalnie na drodze w pobliżu rzek i zbiorników wodnych,
- 9) H-19 wskazuje układ torów i drogi na przejeździe kolejowym,
- 10) H-20 ostrzega o pasie ruchu skierowanym na tory tramwajowe,
- 11) H-21 ostrzega o podłużnym uskoku nawierzchni, powstałym wskutek okresowego przerywania robót drogowych lub podczas trwania takich robót,
- 12) H-22 ostrzega o miejscu, w którym droga przecina granicę Państwa,
- 13) H-23a ostrzega o miejscu częstych potrażeń pieszych,
- 14) H-23b ostrzega o miejscu częstych zderzeń z poprzedzającymi pojazdami,
- 15) H-23c ostrzega o miejscu częstych zderzeń z tramwajami,
- 16) H-23d ostrzega o przejeździe kolejowym, na którym warunki powodują szczególne niebezpieczeństwo powstawania wypadków,
- 17) H-23e ostrzega o miejscu częstych wypadków spowodowanych śliską nawierzchnią jezdni występującą w czasie lub po opadach deszczu,
- 18) H-24a ostrzega o miejscu, w którym na drogę wjeżdżają pojazdy straży pożarnej,
- 19) H-24b ostrzega o miejscu, w którym na drogę wjeżdżają karetki pogotowia ratunkowego.

B. Znaki zakazu

§ 5. 1. Znaki zakazu obowiązują na drodze, na której są umieszczone.

2. Znak zakazu umieszczony pod tablicą miejscowości (E-17 lub E-19) oznacza, że zakaz obowiązuje na terenie całej miejscowości.

3. Umieszczona pod znakiem zakazu tabliczka:

- 1) H-10 oznacza odległość znaku od miejsca, w którym zakaz obowiązuje,
- 2) H-11 oznacza długość odcinka jezdni, na którym zakaz obowiązuje.

4. Znaki zakazu dotyczące samochodów ciężarowych mają również zastosowanie do:

- 1) ciągników rolniczych, siodłowych i balastowych oraz pojazdów wolnobieżnych — bez względu na ich dopuszczalną masę całkowitą,
- 2) pojazdów specjalnych o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 3,5 t, chyba że znak drogowy określa większą masę pojazdu.

§ 6. 1. Zakaz wjazdu wszelkich pojazdów jest oznaczony znakami:

- 1) B-1 „zakaz ruchu w obu kierunkach”; znak ten może być umieszczony na jezdni,

- 2) B-2 „zakaz wjazdu”; znak oznacza zakaz wjazdu na drogę lub jezdnię jednokierunkową od strony umieszczenia; wyjątkowo znak ten może oznaczać zakaz wjazdu na drogę dwukierunkową.

2. Zakaz wjazdu niektórych rodzajów pojazdów jest oznaczony znakami:

- 1) B-3 „zakaz wjazdu pojazdów silnikowych, z wyjątkiem motocykli jednośladowych”,
- 2) B-4 „zakaz wjazdu motocykli”,
- 3) B-5 „zakaz wjazdu samochodów ciężarowych”,
- 4) B-6 „zakaz wjazdu ciągników rolniczych”; znak ten dotyczy również pojazdów wolnobieżnych,
- 5) B-7 „zakaz wjazdu pojazdów silnikowych z przyczepami”; znak ten nie dotyczy pojazdów z przyczepą jednoosiową lub naczepą,
- 6) B-8 „zakaz wjazdu pojazdów zaprzęgowych”,
- 7) B-9 „zakaz wjazdu rowerów”,
- 8) B-10 „zakaz wjazdu motorowerów”,
- 9) B-11 „zakaz wjazdu wózków rowerowych”,
- 10) B-12 „zakaz wjazdu wózków ręcznych”,
- 11) B-13 „zakaz wjazdu pojazdów z materiałami wybuchowymi lub łatwo zapalnymi”; znak dotyczy przewozu materiałów wybuchowych lub łatwo zapalnych w ilości określonej odrębnymi przepisami,
- 12) B-13a „zakaz wjazdu pojazdów z materiałami niebezpiecznymi, oznakowanych tablicami ostrzegawczymi barwy pomarańczowej”,
- 13) B-14 „zakaz wjazdu pojazdów z materiałami, które mogą skazić wodę”; znak dotyczy przewozu materiałów mogących skazić wodę w ilości określonej odrębnymi przepisami,
- 14) B-15 „zakaz wjazdu pojazdów o szerokości ponad m”,
- 15) B-16 „zakaz wjazdu pojazdów o wysokości ponad m”,
- 16) B-17 „zakaz wjazdu pojazdów o długości ponad m”; znak dotyczy również zespołu pojazdów,
- 17) B-18 „zakaz wjazdu pojazdów o rzeczywistej masie całkowitej ponad t”,
- 18) B-19 „zakaz wjazdu pojazdów o nacisku osi większym niż t”; znak oznacza zakaz wjazdu pojazdów, w których nacisk osi jest większy od nacisku odpowiadającego masie podanej na znaku; jeżeli chodzi o oś wielokrotną, nacisk żadnej z osi składowych nie może odpowiadać masie większej niż 80% masy podanej na znaku; jeżeli na znaku podano 8 t lub 10 t, oznacza to dopuszczalny nacisk osi pojedynczej, odpowiadający masie do 8 t lub 10 t, a osi wielokrotnej — odpowiednio większej masie, zgodnie z przepisami określającymi warunki techniczne pojazdów poruszających się po drogach.

3. Zamiast odrębnych znaków wymienionych w ust. 2 pkt 1—13 dwa lub trzy symbole tych znaków mogą być umieszczone na jednej tarczy.

4. Jeżeli na znakach lub na tabliczkach pod znakami wymienionymi w ust. 2 pkt 3 i 5 określono masę pojazdu, oznacza ona dopuszczalną masę całkowitą. Masa określona

na znaku wymienionym w ust. 2 pkt 5 lub na tabliczce pod znakiem dotyczy masy przyczepy, a w razie ciągnięcia dwóch przyczep — sumy ich masy. Wartości podane na znakach określonych w ust. 2 pkt 14—16 odnoszą się odpowiednio do pojazdów z ładunkiem wystającym poza pojazd.

5. Znak B-20 „stop” oznacza zakaz wjazdu na skrzyżowanie bez zatrzymania się przed drogą z pierwszeństwem przejazdu i obowiązek udzielenia pierwszeństwa pojazdom jadącym tą drogą. Zatrzymanie powinno nastąpić:

- 1) w miejscu wyznaczonym w tym celu na jezdni lub
- 2) w takim miejscu, w którym jest możliwe upewnienie się, że ruch na drodze poprzecznej pozwala wjechać na nią bez powodowania utrudnienia ruchu.

6. Znak „stop” może być:

- 1) poprzedzony znakiem „ustąp pierwszeństwa przejazdu” (§ 4 ust. 2 pkt 3) z tabliczką określającą odległość od skrzyżowania,
- 2) umieszczony przed torami pojazdów szynowych; przepisy ust. 5 stosuje się odpowiednio.

7. Znak B-21 „zakaz skrętu w lewo” zabrania skręcania w lewo i zawracania, a znak B-22 „zakaz skrętu w prawo” — skręcania w prawo. Zakazy wyrażone tymi znakami obowiązują na najbliższym skrzyżowaniu; jeżeli jednak znaki umieszczone są w obrębie skrzyżowania, dotyczą tylko najbliższej jezdni, przed którą się znajdują.

8. Znak B-23 „zakaz zawracania” zabrania zawracania na najbliższym skrzyżowaniu oraz na odcinku drogi od znaku do tego skrzyżowania. Uchylenie zakazu przed skrzyżowaniem określa znak B-24 „koniec zakazu zawracania”.

9. Zakaz wyprzedzania jest oznaczony znakiem:

- 1) B-25 „zakaz wyprzedzania” zabraniającym kierowcom wszelkich pojazdów silnikowych wyprzedzania innych pojazdów silnikowych wielośladowych albo
- 2) B-26 „zakaz wyprzedzania przez samochody ciężarowe” zabraniającym kierowcom samochodów ciężarowych o dopuszczalnej masie całkowitej przekraczającej 3,5 t wyprzedzania pojazdów silnikowych wielośladowych.

10. Uchylenie przed skrzyżowaniem zakazów podanych znakami określonymi w ust. 9 oznaczone jest odpowiednio znakami B-27 „koniec zakazu wyprzedzania” i B-28 „koniec zakazu wyprzedzania przez samochody ciężarowe”.

11. Znak B-29 „zakaz używania sygnałów dźwiękowych” zabrania używania tych sygnałów, chyba że jest to konieczne w celu ostrzeżenia o bezpośrednim zagrożeniu bezpieczeństwa ruchu. Uchylenie tego zakazu przed skrzyżowaniem oznaczone jest znakiem B-30 „koniec zakazu używania sygnałów dźwiękowych”.

12. Znak B-31 „pierwszeństwo dla nadjeżdżających z przeciwka” zabrania wjazdu na zwężony odcinek drogi, jeżeli zmusiłoby to uczestników ruchu znajdujących się na tym odcinku lub zbliżających się do niego z przeciwnej strony do zatrzymania się.

13. Znak B-32 „stój — urząd celny” zabrania kontynuowania jazdy w celu umożliwienia kontroli celnej. Jeżeli

zabronione jest kontynuowanie jazdy z przyczyn innych niż kontrola celna, stosuje się znaki:

- 1) B-32a „stój — kontrola graniczna”,
- 2) B-32b „stój — roгатka uszkodzona”,
- 3) B-32c „stój — sygnalizacja uszkodzona”,
- 4) B-32d „stój — wjazd na prom”,
- 5) B-32e „stój — kontrola drogowa”;

dalsza jazda może nastąpić za zgodą uprawnionego organu. Jeżeli przy znaku B-32b lub B-32c nie ma osoby kierującej ruchem, dalsza jazda może nastąpić po upewnieniu się, że do przejazdu kolejowego nie zbliża się pociąg. Jeżeli powodem zatrzymania pojazdu są inne przyczyny niż wymienione wyżej, to na znaku B-32 lub na tabliczce pod znakiem umieszcza się odpowiedni napis określający powód zatrzymania; dalsza jazda może nastąpić za zgodą uprawnionego organu.

14. Znak B-33 „ograniczenie prędkości” oznacza zakaz przekraczania prędkości określonej na znaku liczbą kilometrów na godzinę. Uchylenie tego zakazu przed skrzyżowaniem oznacza znak B-34 „koniec ograniczenia prędkości”. Umieszczona pod znakiem B-33 tabliczka H-25a, H-25b, H-25c, H-25d, H-25e, H-25f, H-25g, H-25h, H-25i lub H-25j, z symbolem pojazdu oznacza, że ograniczenie prędkości odnosi się tylko do tych pojazdów.

15. Jeżeli znak B-33 z liczbą większą niż 60 jest umieszczony na obszarze zabudowanym łącznie ze znakiem z numerem drogi określonym w § 9 ust. 8, oznacza to, że na drodze o podanym numerze może być rozwijana prędkość w granicach określonych na znaku do miejsca wprowadzenia innego ograniczenia prędkości znakiem B-33 lub uchylenia ograniczenia znakiem B-34; przepisu tego nie stosuje się do pojazdów, których prędkość jest ograniczona na podstawie innych przepisów.

16. Zakaz postoju lub zatrzymywania pojazdów oznaczają znaki:

- 1) B-35 „zakaz postoju”,
- 2) B-36 „zakaz zatrzymywania się”.

17. Znak B-35 oznacza się, że:

- 1) zabroniony jest postój trwający dłużej niż określony napisami na znaku lub pod znakiem; jeżeli czas ten nie jest określony, zabroniony jest postój ponad jedną minutę,
- 2) znak obowiązuje całą dobę, jeżeli okres doby nie jest określony,
- 3) zakaz dotyczy tej strony jezdni, przy której znak się znajduje, również gdy jest umieszczony na drodze jednokierunkowej,
- 4) znak umieszczony poza obszarem zabudowanym dotyczy również pobocza, z wyjątkiem miejsc specjalnie oznaczonych dla postoju.

18. Znak określony w ust. 17 nie dotyczy pojazdów publicznej komunikacji zbiorowej, zatrzymujących się na ustalonych dla nich przystankach.

19. Znak B-36 zabrania zatrzymania pojazdu; przepisy ust. 17 pkt 2—4 i ust. 18 stosuje się odpowiednio.

20. Znaki B-37 „zakaz postoju w dni nieparzyste” i B-38 „zakaz postoju w dni parzyste” oznaczają zakaz postoju odpowiednio w dni nieparzyste lub parzyste miesiąca, na przemian po jednej i drugiej stronie jezdni. Zakaz wyrażony tymi znakami nie obowiązuje od godziny 21 do 24. Przepis ust. 17 pkt 1 stosuje się również do tych znaków.

21. Znaki zakazu określone w ust. 9, 11, 14, 16 i 20 obowiązują do najbliższego skrzyżowania, chyba że:

- 1) na drodze dwujezdniowej droga odgałęziająca się znajduje się tylko z lewej strony i nie ma połączenia z prawą jezdnią,
- 2) zakaz wyrażony przez znak jest wcześniej odwołany znakiem oznaczającym koniec zakazu.

22. Umieszczone pod znakiem zakazującym postoju lub zatrzymywania pojazdów tabliczki oznaczają:

- 1) H-12 początek zakazu wyrażonego znakiem,
- 2) H-13 kontynuację zakazu wyrażonego znakiem,
- 3) H-14 uchylenie przed skrzyżowaniem zakazu wyrażonego znakiem.

23. Znak B-39 „strefa ograniczonego postoju” oznacza wjazd do strefy w obszarze zabudowanym, na której postój na wszystkich drogach podlega specjalnym ograniczeniom i czas jego trwania jest sprawdzany w sposób przyjęty w danej miejscowości. Rodzaj ograniczeń lub sposób sprawdzania czasu trwania postoju podany jest za pomocą symbolu lub napisu w dolnej części znaku. Jeżeli czas postoju nie jest określony na znaku, zabroniony jest postój ponad jedną minutę. Znak nie dotyczy taksówek zatrzymujących się na wyznaczonych dla nich miejscach postoju. Przepis ust. 18 stosuje się również do tego znaku. Wyjazd ze strefy ograniczonego postoju jest oznaczony znakiem B-40 „koniec strefy ograniczonego postoju”.

24. Inwalidzi i kierowcy przewożący inwalidów, o których mowa w art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. — Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 1992 r. Nr 11, poz. 41 i Nr 26, poz. 114), mogą nie stosować się do następujących znaków drogowych:

- 1) B-1, B-3, B-4, B-10 i B-39,
- 2) B-35, jeżeli postój dozwolony zgodnie ze wskazaniem znaku przekracza 2 minuty.

25. Inwalida może korzystać z ułatwień określonych w ust. 24 pod warunkiem posiadania przy sobie dokumentu z symbolem według wzoru podanego na tabliczce H-18, wydanego przez wojewodę właściwego według miejsca zamieszkania inwalidy. W razie pozostawienia pojazdu na postoju, dokument powinien być umieszczony w pojeździe przy przedniej szybie, w miejscu dobrze widocznym z zewnątrz; nie dotyczy to inwalidów korzystających z wózków inwalidzkich lub pojazdów zaopatrzonych z tyłu w znak lub nalepkę z symbolem, o którym mowa w niniejszym przepisie.

26. Jeżeli wyjątki od przestrzegania znaków wymienionych w ust. 24 nie są dopuszczone, oznacza to tabliczka z napisem „dotyczy także inwalidów”, umieszczona pod odpowiednim znakiem.

27. Znak B-41 „zakaz ruchu pieszych” oznacza, że droga jest zamknięta dla pieszych.

28. Znak B-42 „koniec zakazów” oznacza uchylenie zakazów wyrażonych znakami: B-23, B-25, B-26, B-29 i B-33.

29. Znak B-43 „strefa ograniczonej prędkości” oznacza wjazd do strefy w obszarze zabudowanym, w której obowiązuje zakaz przekraczania prędkości określonej na znaku liczbą kilometrów na godzinę. Wyjazd ze strefy ograniczonej prędkości jest oznaczony znakiem B-44 „koniec strefy ograniczonej prędkości”.

30. Zakazy wyrażone znakami B-2, B-21, B-22, B-23, B-31, B-35 i B-36 dotyczą również kolumn pieszych poruszających się po jezdni oraz jeźdźców i poganaczy.

C. Znaki nakazu

§ 7. 1. Znakami nakazu, które oznaczają obowiązujący kierunek, są znaki:

- 1) C-1 „nakaz jazdy w prawo (skręcanie przed znakiem)”,
- 2) C-2 „nakaz jazdy w prawo (skręcanie za znakiem)”,
- 3) C-3 „nakaz jazdy w lewo (skręcanie przed znakiem)”,
- 4) C-4 „nakaz jazdy w lewo (skręcanie za znakiem)”,
- 5) C-5 „nakaz jazdy prosto przez skrzyżowanie”,
- 6) C-6 „nakaz jazdy prosto lub w prawo”,
- 7) C-7 „nakaz jazdy prosto lub w lewo”,
- 8) C-8 „nakaz jazdy w prawo lub w lewo (skręcanie za znakiem)”,
- 9) C-9 „nakaz jazdy z prawej strony znaku”; znak ten oznacza również początek odcinka jezdni jednokierunkowej,
- 10) C-10 „nakaz jazdy z lewej strony znaku”,
- 11) C-11 „nakaz jazdy z prawej strony lub lewej strony znaku”,
- 12) C-12 „ruch okrężny” dookoła wyspy lub placu na skrzyżowaniu.

2. Znaki wymienione w ust. 1 mogą być umieszczone na przedłużeniu osi drogi (jezdni) lub na samej jezdni.

3. Znak „ruch okrężny”, o którym mowa w ust. 1 pkt 12, występujący łącznie ze znakiem „ustąp pierwszeństwa przejazdu” określonym w § 4 ust. 2 pkt 3, oznacza pierwszeństwo kierującego na skrzyżowaniu przed innymi pojazdami wjeżdżającymi na to skrzyżowanie.

4. Znak C-13 „droga dla rowerów” oznacza drogę lub wyodrębniony pas jezdni przeznaczone tylko dla kierujących rowerami jednośladowymi; kierujący tymi pojazdami są obowiązani korzystać z tych dróg lub pasów.

5. Znak C-14 „prędkość minimalna” oznacza, że na drodze, na której jest umieszczony, kierujący nie powinien jechać z prędkością mniejszą niż określona na znaku liczbą kilometrów na godzinę, chyba że względy bezpieczeństwa ruchu wymagają zmniejszenia prędkości. Miejsce, w którym

prędkość minimalna przestaje obowiązywać, oznacza znak C-15 „koniec minimalnej prędkości”.

6. Znak C-16 „droga dla pieszych” oznacza drogę przeznaczoną tylko dla pieszych; są oni obowiązani z niej korzystać.

7. Zamiast odrębnych znaków wymienionych w ust. 4 i 6 ich symbole mogą być umieszczone na jednej tarczy; oznacza to, że droga jest przeznaczona dla kierujących rowerami i pieszych.

D. Znaki informacyjne

§ 8. 1. Znakami informacyjnymi, które dotyczą prowadzenia pojazdu, są znaki:

- 1) D-1 „droga z pierwszeństwem”, oznaczający wjazd na drogę, na której kierujący ma pierwszeństwo przejazdu na skrzyżowaniach z innymi drogami aż do miejsca, w którym umieszczony jest znak D-2 „koniec drogi z pierwszeństwem”,
 - 2) D-3 „droga jednokierunkowa”, oznaczający wjazd na drogę lub jezdnię o jednym kierunku ruchu,
 - 3) D-4a „droga bez przejazdu”, umieszczany za skrzyżowaniem, oznaczający wjazd na drogę, której przeciwległy koniec jezdni nie ma połączenia z inną drogą; informację o takiej drodze przed skrzyżowaniem podają znaki D-4b „droga bez przejazdu występująca za skrzyżowaniem z prawej strony” i D-4c „droga bez przejazdu występująca za skrzyżowaniem z lewej strony”,
 - 4) D-5 „pierwszeństwo na zwężonym odcinku drogi”, oznaczający, że kierujący pojazdami zbliżającymi się do tego odcinka mają pierwszeństwo przed pojazdami zbliżającymi się z kierunku przeciwnego,
 - 5) D-6 „miejsce przejścia dla pieszych”, oznaczający miejsce przeznaczone do przechodzenia pieszych przez jezdnię lub torowisko pojazdów szynowych; powierzchnia przejścia dla pieszych może być oznaczona znakiem poziomym N-9 „przejście dla pieszych” lub dwiema liniami w poprzek jezdni,
 - 6) D-7 „droga ekspresowa”, oznaczający wjazd na drogę ekspresową; koniec takiej drogi oznaczony jest znakiem D-8 „koniec drogi ekspresowej”,
 - 7) D-9 „autostrada”, oznaczający wjazd na autostradę; koniec takiej drogi oznaczony jest znakiem D-10 „koniec autostrady”,
 - 8) D-11 „początek pasa ruchu dla autobusów”, oznaczający wjazd na pas ruchu przeznaczony tylko dla autobusów (trolejbusów) komunikacji publicznej; znak D-12 „pas ruchu dla autobusów” umieszczony nad jezdnią lub obok niej jest potwierdzeniem występowania tego pasa wzdłuż drogi; jeżeli na tym pasie jest dopuszczony ruch innych pojazdów, określają to napisy umieszczone pod znakami D-11 i D-12,
 - 9) D-13 „początek pasa ruchu powolnego”, który oznacza, że kierujący powolnymi pojazdami, które na wzniesieniu nie osiągają minimalnej prędkości wskazanej na tym znaku, powinni korzystać z wyznaczonego dla nich pasa ruchu na całej jego długości; koniec takiego pasa oznacza znak D-14 „koniec pasa ruchu powolnego”,
 - 10) D-15 „przystanek autobusowy”, D-16 „przystanek trolejbusowy”, D-17 „przystanek tramwajowy”, oznaczające miejsca zatrzymywania się tych pojazdów”.
2. Jeżeli droga z pierwszeństwem przejazdu nie przebiega prosto przez skrzyżowanie, jej przebieg określają linie na tabliczce H-15a podającej przebieg drogi z pierwszeństwem przejazdu na skrzyżowaniu, umieszczanej na drodze z pierwszeństwem przejazdu pod znakiem D-1, oraz na tabliczce H-15b podającej przebieg drogi z pierwszeństwem przejazdu na skrzyżowaniu, umieszczanej na drodze podporządkowanej pod znakami A-7 lub B-20. Drogę z pierwszeństwem określa linia szersza; pojazd nadjeżdżający z kierunku oznaczonego linią szerszą ma pierwszeństwo przed pojazdem nadjeżdżającym z kierunku oznaczonego linią węższą.
3. Umieszczona pod znakiem D-7, D-8, D-9, D-10, D-13 lub D-14 tabliczka H-1a wskazuje odległość od znaku informacyjnego oznaczającego rzeczywisty początek (koniec) drogi albo pasa ruchu.
4. Znakami informacyjnymi, które oznaczają obiekty znajdujące się przy drodze, są znaki:
- 1) D-18 „parking”, oznaczający miejsce przeznaczone na postój (parkowanie) pojazdów silnikowych; w razie wyznaczenia postoju na chodniku lub na jezdni inaczej niż równolegle do jej krawędzi, sposób umieszczenia pojazdu wskazany jest znakami drogowymi poziomymi lub (oraz) na umieszczonej pod znakiem D-18 tabliczce:
 - a) H-16a oznaczającej postój całego pojazdu na chodniku równolegle do krawężnika,
 - b) H-16b oznaczającej postój całego pojazdu na chodniku prostopadłe do krawężnika,
 - c) H-16c oznaczającej postój całego pojazdu na chodniku skośnie do krawężnika,
 - d) H-16d oznaczającej postój kołami przedniej osi pojazdu na chodniku prostopadłe do krawężnika,
 - e) H-16e oznaczającej postój kołami przedniej osi pojazdu na chodniku skośnie do krawężnika,
 - f) H-16f oznaczającej postój całego pojazdu na jezdni prostopadłe do krawężnika,
 - g) H-16g oznaczającej postój całego pojazdu na jezdni skośnie do krawężnika,
 - h) H-16h oznaczającej postój kołami jednego boku pojazdu na chodniku równolegle do krawężnika;umieszczona pod znakiem D-18 tabliczka H-17 oznacza koniec parkingu (miejsca postoju); w przypadku wyznaczenia postoju na (przy) lewej krawędzi drogi jednokierunkowej inaczej niż równolegle do jej krawędzi lub na chodniku przylegającym do tej krawędzi, pod znakiem D-18 stosuje się tabliczki z odwróceniem symboli umieszczonych na tabliczkach określonych w lit. a)–h),
 - 2) D-18a „parking — miejsce zastrzeżone”, oznaczający miejsce przeznaczone na postój, zastrzeżone dla określonego użytkownika tego miejsca,
 - 3) D-19 „postój taksówek”, oznaczający miejsce przeznaczone tylko dla postoju taksówek osobowych, z wyjąt-

kiem taksówek zajętych; koniec postoju taksówek oznaczony jest znakiem D-20 „koniec postoju taksówek”; miejsce przeznaczone tylko dla postoju taksówek bagażowych, z wyjątkiem taksówek zajętych, i jego koniec oznaczają odpowiednio znaki D-19a „postój taksówek bagażowych” i D-20a „koniec postoju taksówek bagażowych”,

- 4) D-21 „szpital”, oznaczający, że kierujący pojazdem powinien zachować szczególną ostrożność w związku z ruchem, jaki może odbywać się w pobliżu szpitala, oraz nie powodować hałasu,
- 5) D-22 „punkt opatrunkowy”,
- 6) D-23 „stacja benzynowa (paliwowa)”,
- 7) D-23a „stacja benzynowa z benzyną bezołowiową”,
- 8) D-24 „telefon”,
- 9) D-25 „pocztą”,
- 10) D-26 „stacja obsługi technicznej”,
- 11) D-26a „wulkanizacja”,
- 12) D-26b „myjnia”,
- 13) D-26c „toaleta publiczna”; umieszczony w dolnej części tarczy znaku napis „BUS” oznacza toaletę z urządzeniem do wypróżniania toalet zainstalowanych w autobusach i przyczepach kempingowych,
- 14) D-27 „bufet lub kawiarnia”,
- 15) D-28 „restauracja”,
- 16) D-29 „hotel (motel)”,
- 17) D-30 „obozowisko (kemping)”,
- 18) D-31 „obozowisko (kemping) wyposażone w podłączenia elektryczne do przyczep”,
- 19) D-32 „pole biwakowe”,
- 20) D-33 „schronisko młodzieżowe”,
- 21) D-34 „punkt informacji turystycznej”,
- 22) D-34a „informacja radiowa o ruchu drogowym”, podający nazwę stacji i częstotliwość fal, na jakich podawane są informacje o ruchu drogowym.

5. Znaki wymienione w ust. 4 mogą być umieszczone w innym miejscu niż po prawej stronie jezdni.

6. Umieszczona pod znakiem D-18 lub przy znaku drogowym poziomym wyznaczającym miejsce postoju tabliczka H-18 oznacza, że miejsce to jest zarezerwowane dla pojazdów kierowców inwalidów.

7. Przejście podziemne lub nadziemne dla pieszych oznaczają znaki:

- 1) D-35 „przejście podziemne dla pieszych”,
- 2) D-35a „schody ruchome w dół”,
- 3) D-36 „przejście nadziemne dla pieszych”,
- 4) D-36a „schody ruchome w górę”.

8. Znak D-37 „tunel” oznacza wjazd do tunelu; począwszy od tego znaku aż do znaku D-38 „koniec tunelu” obowiązują przepisy dotyczące ruchu w tunelu i obowiązek jazdy z włączonymi światłami mijania.

9. Znak D-39 „dopuszczalne prędkości” wskazuje podstawowe prędkości dopuszczalne na drogach w granicach Państwa.

10. Znak D-40 „strefa zamieszkania” oznacza wjazd do strefy zamieszkania; począwszy od tego znaku aż do znaku D-41 „koniec strefy zamieszkania” stosuje się przepisy dotyczące ruchu w strefie zamieszkania. Znak D-41 może być umieszczony po lewej stronie jezdni.

E. Znaki kierunku i miejscowości

§ 9. 1. Tablice przeddrogowskazowe są znakami przedstawiającymi schematycznie kierunki, w których rozchodzą się drogi na najbliższym skrzyżowaniu, oraz nazwy miejscowości i numery dróg krajowych za tym skrzyżowaniem. Jeżeli na tablicy tej przebieg dróg oznaczony jest liniami o różnej szerokości, linia szersza oznacza drogę z pierwszeństwem przejazdu. Umieszczone na tablicy przeddrogowskazowej wzory innych znaków są informacją o występowaniu tych znaków na drogach, które tablica wskazuje. Rozróżnia się tablice przeddrogowskazowe:

- 1) E-1 „tablica przeddrogowskazowa” uprzedzająca o skrzyżowaniu z inną drogą,
- 2) E-1a „tablica przeddrogowskazowa na autostradzie” uprzedzająca o wyjeździe z autostrady,
- 3) E-1b „tablica przeddrogowskazowa przed wjazdem na autostradę” uprzedzająca o skrzyżowaniu z wjazdem na autostradę.

2. Drogowskazy są znakami wskazującymi na skrzyżowaniu lub bezpośrednio przed nim kierunki do miejscowości, dzielnic miast oraz obiektów turystycznych lub wypoczynkowych. Drogowskazy mogą być umieszczane w innym miejscu niż po prawej stronie drogi. Rozróżnia się następujące drogowskazy do miejscowości lub dzielnic:

- 1) E-2a „drogowskaz tablicowy umieszczany obok jezdni”,
- 2) E-2b „drogowskaz tablicowy umieszczany nad jezdnią”,
- 3) E-2c „drogowskaz tablicowy umieszczany obok jezdni na autostradzie”,
- 4) E-2d „drogowskaz tablicowy umieszczany nad jezdnią na autostradzie”,
- 5) E-2e „drogowskaz tablicowy umieszczany obok jezdni przed wjazdem na autostradę”,
- 6) E-2f „drogowskaz tablicowy umieszczany nad jezdnią przed wjazdem na autostradę”,
- 7) E-3 „drogowskaz w kształcie strzały do miasta”,
- 8) E-4 „drogowskaz w kształcie strzały do wsi”,
- 9) E-5 „drogowskaz do dzielnicy miasta”.

3. Rozróżnia się następujące drogowskazy do obiektu komunikacyjnego:

- 1) E-6 „drogowskaz do lotniska”,
- 2) E-6a „drogowskaz do dworca lub stacji kolejowej”,
- 3) E-6b „drogowskaz do dworca autobusowego”,

- 4) E-6c „drogowskaz do przystani promowej” oznaczający przystań promu morskiego (dworzec morski) lub przystań promu rzecznego.

4. Rozróżnia się następujące drogowskazy do obiektów turystycznych i wypoczynkowych:

- 1) E-7 „drogowskaz do przystani wodnej lub żeglugi”,
- 2) E-8 „drogowskaz do plaży lub miejsca kąpielowego”,
- 3) E-9 „drogowskaz do muzeum”,
- 4) E-10 „drogowskaz do zabytku jako dobra kultury”,
- 5) E-11 „drogowskaz do zabytku przyrody”,
- 6) E-12 „drogowskaz do punktu widokowego”.

5. Oprócz drogowskazów wymienionych w ust. 3 stosowane są drogowskazy z symbolem znaków określonych w § 8 ust. 4.

6. Odległość do głównych miejscowości położonych przy danej drodze lub odległość do centrum miasta określają znaki E-13 „tablica kierunkowa”, E-13a „tablica kierunkowa z jedną nazwą miejscowości”, E-13b „tablica kierunkowa do centrum miasta”; tablice te mogą być umieszczone po lewej stronie jezdni.

7. Odległość do głównych miejscowości położonych przy danym szlaku drogowym określają znaki:

- 1) E-14 „tablica szlaku drogowego”,
- 2) E-14a „tablica szlaku drogowego na autostradzie”.

8. Znaki określające numer drogi są następujące:

- 1) E-15a „znak szlaku drogowego z numerem drogi krajowej”,
- 2) E-15b „znak szlaku drogowego z trzycyfrowym numerem drogi krajowej, na której dopuszcza się zwiększony nacisk osi pojazdu”,
- 3) E-15c „znak szlaku drogowego z numerem autostrady”,
- 4) E-16 „znak szlaku drogowego z numerem drogi międzynarodowej”.

9. Znaki szlaku drogowego E-15a z numerem jednocyfrowym lub dwucyfrowym, E-15b, E-15c oraz E-16 oznaczają także, że drogą mogą poruszać się pojazdy o nacisku osi pojedynczej większym niż odpowiadający masie 8 t, lecz nie przekraczającej 10 t i odpowiednio większym nacisku osi wielokrotnej, zgodnie z przepisami określającymi warunki techniczne pojazdów poruszających się po drogach.

10. Znak E-17 „tablica miejscowości oznaczająca obszar zabudowany” oznacza wjazd na obszar zabudowany; począwszy od miejsca umieszczenia tego znaku aż do znaku E-18 „tablica miejscowości oznaczająca koniec obszaru zabudowanego” stosuje się przepisy dotyczące ruchu na obszarze zabudowanym. Znak E-18 może być umieszczony po lewej stronie jezdni.

11. Znak E-19 „tablica miejscowości nie stanowiącej obszaru zabudowanego” oznacza wjazd do miejscowości nie stanowiącej obszaru zabudowanego.

12. Znak E-20 „tablica węzła drogowego na autostradzie” informuje o zbliżaniu się do węzła drogowego, określa

jego numer oznaczający bieżący kilometr drogi, na którym węzeł się znajduje, oraz odległość tablicy od wyjazdu z autostrady.

13. Znak E-21 „tablica dzielnicy miasta” informuje o wjeździe do dzielnicy miasta.

14. Znak E-22 „obwodnica” wskazuje na skrzyżowaniu kierunek do obwodnicy miasta.

F. Znaki uzupełniające

§ 10. 1. Znakami uzupełniającymi, które zawierają informacje ułatwiające orientację w terenie, są:

- 1) znaki umieszczane na granicy Państwa:
 - a) F-1 „przejście graniczne”, informujący o czynnym przejściu granicznym,
 - b) F-2 „przekraczanie granicy zabronione”, informujący o zamknięciu dla ruchu drogi przecinającej granicę,
- 2) znaki umieszczane na granicy województw lub miast:
 - a) F-3 „granica województwa”,
 - b) F-3a „granica miasta i gminy”,
 - c) F-3b „granica między miastami”,
- 3) znak F-4 „nazwa rzeki”.

2. Znakami uzupełniającymi, które uprzedzają o niektórych zakazach lub niebezpieczeństwach, są znaki:

- 1) F-5 „znak uprzedzający o zakazie umieszczany za skrzyżowaniem”,
- 2) F-6 „znak uprzedzający o zakazie umieszczany przed skrzyżowaniem”,
- 3) F-6a „znak uprzedzający o niebezpieczeństwie umieszczany przed skrzyżowaniem”.

3. Znakami uzupełniającymi, które wskazują sposób jazdy w związku z zakazem skrętu w lewo na skrzyżowaniu, są znaki:

- 1) F-7a „znak wskazujący sposób jazdy w związku z zakazem skrętu w lewo na najbliższym skrzyżowaniu”,
- 2) F-7b „znak wskazujący sposób jazdy w związku z zakazem skrętu w lewo na następnym skrzyżowaniu”.

4. Znakami uzupełniającymi, które stosuje się w związku z zamknięciem drogi dla ruchu, są znaki:

- 1) F-8 „znak wskazujący objazd w związku z zamknięciem drogi”,
- 2) F-9 „znak prowadzący na drodze objazdowej”; znak F-8 może być stosowany także w związku z zamknięciem drogi dla niektórych rodzajów pojazdów określonych w § 6 ust. 2.

5. Znakami uzupełniającymi, które określają kierunki na pasach ruchu lub ich sposób wykorzystania, są znaki:

- 1) F-10 „znak wskazujący kierunki na pasach ruchu umieszczany obok jezdni”, oznaczający, że przejazd przez skrzyżowanie z pasa ruchu dozwolony jest w kierunku wskazanym przez strzałki,
- 2) F-10a „znak wskazujący przeciwny kierunek na lewym pasie ruchu”,

- 3) F-10b „znak wskazujący przeciwny kierunek na pozostałych pasach ruchu”,
- 4) F-10c „znak wskazujący koniec wewnętrznego pasa ruchu na jezdni dwukierunkowej”,
- 5) F-10d „znak wskazujący przeciwny kierunek dla autobusów na lewym pasie ruchu”, oznaczający pas ruchu przeznaczony tylko dla autobusów (trolejbusów) komunikacji publicznej,
- 6) F-10e „znak wskazujący przeciwny kierunek dla karetek pogotowia na lewym pasie ruchu”,
- 7) F-10f „znak wskazujący przeciwny kierunek dla pojazdów straży pożarnej na lewym pasie ruchu”,
- 8) F-10g „znak wskazujący koniec wewnętrznego pasa ruchu na jezdni jednokierunkowej,
- 9) F-11 „znak wskazujący kierunki na pasach ruchu umieszczany nad jezdnią”.

6. Znakami uzupełniającymi, które wskazują przejazd tranzytowy określonego rodzaju pojazdów, są znaki:

- 1) F-12 „znak wskazujący przejazd tranzytowy umieszczany przed skrzyżowaniem”,
- 2) F-13 „znak wskazujący przejazd tranzytowy umieszczany na skrzyżowaniu”.

7. Znakami uzupełniającymi, które informują o zbliżeniu się do początku pasa wyłączenia na autostradzie (wyjazdu z autostrady), są znaki:

- 1) F-14a „tablica wskaźnikowa na autostradzie umieszczana w odległości 300 m przed początkiem pasa wyłączenia”,
- 2) F-14b „tablica wskaźnikowa na autostradzie umieszczana w odległości 200 m przed początkiem pasa wyłączenia”,
- 3) F-14c „tablica wskaźnikowa na autostradzie umieszczana w odległości 100 m przed początkiem pasa wyłączenia”.

Rozdział 3

Dodatkowe znaki pionowe dla kierujących tramwajami i trolejbusami

A. Znaki ostrzegawcze

§ 11. 1. Dodatkowe znaki ostrzegawcze uprzedzają o miejscach na drogach, w których występuje lub może występować niebezpieczeństwo, oraz zobowiązują do zachowania szczególnej ostrożności.

2. Dodatkowe znaki ostrzegawcze dla kierujących tramwajami są umieszczane po prawej stronie toru, nad torem przeznaczonym dla danego kierunku ruchu lub między torami na słupach sieci trakcyjnej.

3. Odległość dodatkowego znaku ostrzegawczego od miejsca niebezpiecznego jest zależna od warunków lokalnych i wynosi od 50 do 200 m.

4. Przepisu ust. 3 nie stosuje się do znaku „ograniczona skrajnia dla tramwajów”, który jest umieszczany bezpośrednio na obiekcie.

§ 12. 1. Znakami ostrzegawczymi, które uprzedzają o zbliżeniu się do miejsca, w którym ruch tramwajów jest kierowany za pomocą trójbarwnej lub specjalnej sygnalizacji świetlnej, są znaki:

- 1) AT-1 „sygnalizacja świetlna”,
- 2) AT-2 „sygnalizacja świetlna wzbudzana”, ostrzegający o zbliżeniu się do skrzyżowania, na którym tramwaj wzbudza wydzieloną dla siebie fazę.

2. Znak AT-3 „niebezpieczny zjazd dla tramwajów” ostrzega o znacznym spadku podłużnym toru tramwajowego, o wartości podanej na znaku.

3. Znak AT-4 „stromy podjazd dla tramwajów” ostrzega o znacznym wzniesieniu toru tramwajowego, o wartości podanej na znaku.

4. Znak AT-5 „ograniczona skrajnia dla tramwajów” oznacza miejsce, w którym elementy obiektów budowlanych znajdują się zbyt blisko skrajni tramwaju.

B. Znaki zakazu

§ 13. 1. Dodatkowe znaki zakazu dla kierujących tramwajami obowiązują na torze, na którym są umieszczone.

2. Dodatkowe znaki zakazu dla kierujących tramwajami są umieszczane nad torem lub po prawej stronie toru przeznaczonego dla danego kierunku ruchu.

§ 14. 1. Znak BT-1 „ograniczenie prędkości tramwajów” oznacza zakaz przekraczania prędkości określonej na znaku liczbą kilometrów na godzinę; zakaz obowiązuje do najbliższego skrzyżowania (rozwidlenia) torów. Uchylenie tego zakazu przed skrzyżowaniem (rozwidleniem) torów oznacza znak BT-2 „koniec ograniczenia prędkości tramwajów”.

2. Znak BT-3 „blokada zwrotnicy” oznacza, że zakazany jest wjazd pod urządzenie sterujące zwrotnicą dopóty, dopóki poprzedni tramwaj nie opuści zwrotnicy.

3. Znak BT-4 „stop — zwrotnica eksploatowana jednostronnie przez ruch pasażerski” oznacza zakaz wjazdu na zwrotnicę bez zatrzymania się przed zwrotnicą i obowiązek sprawdzenia, czy położenie iglicy jest prawidłowe.

C. Znaki nakazu

§ 15. Dodatkowe znaki nakazu dla kierujących tramwajami i trolejbusami umieszcza się nad torem (jezdnią) przeznaczonym dla danego kierunku ruchu.

§ 16. Jazdę bez pobierania prądu w miejscu oznaczonym nakazują znaki:

- 1) CT-1 „izolator sekcyjny”, oznaczający miejsce zainstalowania izolatora sekcyjnego dzielącego sieć jezdnią,
- 2) CT-2 „granica zasilania”, oznaczający miejsce, w którym znajduje się granica zasilania sieci jezdnej z różnych podstacji.

D. Znaki informacyjne

§ 17. Dodatkowymi znakami informacyjnymi, które informują o możliwym kierunku jazdy, są znaki:

- 1) DT-1 „zwrotnica elektryczna lewoskrętna”, który oznacza miejsce zainstalowania zwrotnicy nastawianej elektrycznie, umożliwiającej skręt w lewo i jazdę na wprost,
- 2) DT-2 „zwrotnica elektryczna prawoskrętna”, który oznacza miejsce zainstalowania zwrotnicy nastawianej elektrycznie, umożliwiającej skręt w prawo i jazdę na wprost.

Rozdział 4

Znaki drogowe poziome

§ 18. Znakami drogowymi poziomymi są umieszczone na nawierzchni linie ciągłe lub przerywane, pojedyncze lub podwójne, strzałki, napisy, symbole oraz inne linie związane z oznaczaniem określonych miejsc na tej nawierzchni. Znaki drogowe poziome mogą być barwy białej lub żółtej; barwa żółta jest zastrzeżona dla czasowych zmian organizacji ruchu wynikających np. z prowadzenia robót na drogach i jeżeli jest ona zastosowana, obowiązuje przed oznakowaniem barwy białej.

§ 19. 1. Pasy ruchu oddzielane są od siebie liniami ciągłymi lub przerywanymi, równoległymi albo nieznacznie skośnymi do osi jezdni. Linie nazywa się ciągłą, jeżeli jej długość przekracza 20 m. Rozróżnia się następujące linie oddzielające od siebie pasy ruchu:

- 1) N-1a „linia przerywana długa”,
- 2) N-1b „linia przerywana krótka”,
- 3) N-1c „linia wydzielająca”, oddzielająca od pozostałych pasów ruchu pasy włączania, wyłączania, przeplatania, ruchu powolnego, zanikające i wydzielone dla pojazdów skręcających na wlotach na skrzyżowania,
- 4) N-1d „linia pojedyncza ciągła”,
- 5) N-1e „linia prowadząca”, oddzielająca pasy ruchu na skrzyżowaniach.

2. Przejżdżanie na sąsiedni pas ruchu jest dozwolone w tych miejscach, w których pasy ruchu są oddzielone linią przerywaną, a jeżeli pasy ruchu oddzielone są znakami:

- 1) N-2a „linia jednostronnie przekraczalna długa”,
- 2) N-2b „linia jednostronnie przekraczalna krótka”,

przejżdżanie na sąsiedni pas ruchu dozwolone jest od strony linii przerywanej.

3. Zakaz przejeżdżania na sąsiedni pas ruchu oznaczają znaki N-1d oraz N-3 „linia podwójna ciągła”, przy czym znak N-3 rozdziela pasy ruchu o kierunkach przeciwnych.

4. Znak N-4 „linia podwójna przerywana” między skrzyżowaniami po obu stronach pasa ruchu oznacza pas o zmiennym kierunku ruchu otwieranym i zamykanym sygnałami świetlnymi określonymi w § 23 ust. 7.

5. Znak N-5 „linia ostrzegawcza” oznacza linię uprzedzającą o zbliżeniu się do znaku N-1d, N-2a, N-2b, N-3 lub do miejsca niebezpiecznego.

6. Krawędź jezdni może być oznaczona znakami:

- 1) N-6a „linia krawędziowa przerywana”,
- 2) N-6b „linia krawędziowa ciągła”;

dozwolone jest przejeżdżanie tylko przez linię N-6a.

§ 20. 1. Strzałki kierunkowe określone znakami:

- 1) N-7a „strzałka kierunkowa na wprost”,
- 2) N-7b „strzałka kierunkowa w lewo”,
- 3) N-7c „strzałka kierunkowa w prawo”,
- 4) N-7d „strzałka kierunkowa na wprost lub w lewo”,
- 5) N-7e „strzałka kierunkowa na wprost lub w prawo”,
- 6) N-7f „strzałka kierunkowa w lewo lub w prawo”,
- 7) N-7g „strzałka kierunkowa na wprost, w lewo lub w prawo”

oznaczają, że przejazd przez skrzyżowanie z pasa ruchu, na którym są umieszczone, jest dozwolony w kierunku wskazanym strzałką; znaki N-7b, N-7d, N-7f, N-7g umieszczone na skrajnym lewym pasie oznaczają także, że z pasa ruchu, na którym są umieszczone, dozwolone jest zawracanie, jeśli nie jest to zabronione znakiem „zakaz zawracania” określonym w § 6 ust. 8.

2. Strzałki naprowadzające określone znakami:

- 1) N-8a „strzałka naprowadzająca w lewo”,
- 2) N-8b „strzałka naprowadzająca w prawo”

oznaczają, że pas ruchu, na którym są umieszczone, kończy się (zanika) lub na dalszym odcinku jest przeznaczony dla określonych rodzajów pojazdów, np. autobusów.

§ 21. 1. Znak N-9 „przejście dla pieszych” oznacza miejsce przejścia dla pieszych.

2. Znak N-10 „przejazd dla rowerzystów” oznacza miejsce przejazdu dla rowerzystów.

3. Znak N-11 „linia bezwzględного zatrzymania — stop” wskazuje miejsce bezwzględnego zatrzymania pojazdu, wynikającego ze znaku „stop” określonego w § 6 ust. 6 lub znaku „stój” określonego w § 6 ust. 13.

4. Znakami, które oznaczają miejsce warunkowego zatrzymania pojazdu, są znaki:

- 1) N-12b „linia warunkowego zatrzymania złożona z trójkątów”, wskazujący zatrzymanie wynikające ze znaku „ustąp pierwszeństwa przejazdu” określonego w § 4 ust. 2 pkt 3,
- 2) N-12a „linia warunkowego zatrzymania złożona z prostokątów”, wskazujący zatrzymanie wynikające z innych przyczyn niż określone w pkt 1, np. przed skrzyżowaniem lub przejściem dla pieszych wyposażonym w sygnalizację świetlną.

5. Zatrzymanie pojazdu przed liniami, o których mowa w ust. 3 i 4, powinno nastąpić w takim miejscu, aby cały pojazd znajdował się przed linią.

6. Znaki oznaczające miejsce zatrzymania pojazdu zastosowane przed skrzyżowaniem, o których mowa w ust. 3 i 4, mogą być uzupełnione znakami:

- 1) N-13 „trójkąt podporządkowania”, jeżeli zastosowano znak pionowy „ustąp pierwszeństwa przejazdu”,
- 2) N-14 „napis stop”, jeżeli zastosowano znak pionowy „stop”.

§ 22. Rozróżnia się następujące znaki poziome uzupełniające:

- 1) N-15 „linia przystankowa”, wyznaczający miejsce przystanku pojazdów komunikacji publicznej, określający długość odcinka drogi, na którym obowiązuje zakaz zatrzymywania innych pojazdów,
 - 2) N-16 „stanowisko postojowe”, określający sposób parkowania pojazdu oraz zakaz parkowania obok tych miejsc,
 - 3) N-17 „linia wyznaczająca pas postojowy”, wyznaczający pas postoju wzdłuż krawędzi jezdni,
 - 4) N-18 „koperta”, wyznaczający stanowisko postojowe zastrzeżone, określający miejsce przeznaczone dla niektórych rodzajów pojazdów ustalonych przez organ zarządzający ruchem na drogach; postój w tym miejscu innych pojazdów jest zabroniony,
 - 5) znaki oznaczające powierzchnie wyłączone z ruchu pojazdów, na które wjazd i zatrzymanie na nich są zabronione:
 - a) N-19a „powierzchnia wyłączona z ruchu o liniowaniu prostym”,
 - b) N-19b „powierzchnia wyłączona z ruchu o liniowaniu łamanym”,
 - 6) napisy związane z danym pasem ruchu, wskazujące przeznaczenie pasa dla określonego rodzaju pojazdów, np. znak N-20 „BUS” dla autobusów (trolejbusów), oraz liczby określające ograniczenia prędkości, wyrażone w kilometrach na godzinę,
 - 7) N-21 „rower”, oznaczający, że droga lub pas jezdni są przeznaczone tylko dla ruchu rowerów jednośladowych.
2. Sygnał zielony, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, nie zezwala na ruch pojazdów, jeżeli:
 - 1) ruch pojazdu utrudniłby opuszczenie jezdni pieszym, którzy wkroczyli na nią podczas sygnału zielonego,
 - 2) ze względu na warunki ruchu na skrzyżowaniu lub za nim opuszczenie skrzyżowania nie byłoby możliwe przed zakończeniem nadawania sygnału zielonego.
 3. Jeżeli na skrzyżowaniu wraz z sygnałem czerwonym nadawany jest sygnał w kształcie zielonej strzałki skierowanej w prawo — S-2a, w lewo — S-2b lub w prawo i w lewo — S-2c, oznacza to, że skręcanie jest dozwolone w kierunku wskazanym strzałką w najbliższą drogę na tym skrzyżowaniu. Skręcenie może nastąpić tylko pod warunkiem, że po drodze, na której ruch jest otwarty, nie poruszają się piesi lub pojazdy, którym pojazd skręcający mógłby utrudnić ruch. Sygnał w kształcie zielonej strzałki może być zastąpiony tabliczką z zieloną strzałką umieszczoną pod sygnalizatorem.
 4. Jeżeli sygnalizator nadaje sygnały tylko dla jednego lub dwóch kierunków ruchu (sygnalizator kierunkowy), to sygnał zielony ma kształt strzałki (strzałek), a na żółtym i czerwonym znajduje się czarna strzałka (strzałki). Sygnał kierunkowy zielony oznacza dodatkowo, że przejazd we wskazanym kierunku następuje w fazie, w której nie występuje kolizja z innymi kierunkami ruchu. Rozróżnia się następujące rodzaje sygnalizatorów kierunkowych:
 - 1) S-3a sygnalizator kierunkowy — na wprost,
 - 2) S-3b sygnalizator kierunkowy — w prawo,
 - 3) S-3c sygnalizator kierunkowy — w lewo,
 - 4) S-3d sygnalizator kierunkowy — na wprost i w prawo,
 - 5) S-3e sygnalizator kierunkowy — na wprost i w lewo,
 - 6) S-3f sygnalizator kierunkowy — w prawo i w lewo.
 5. Sygnalizatory nadające sygnały przeznaczone tylko dla pojazdów skręcających w lewo mogą nie być umieszczone po prawej stronie drogi.
 6. Kierujący pojazdem, który wjechał na skrzyżowanie o ruchu kierowanym sygnałami świetlnymi, może je opuścić nie czekając na sygnał zezwalający na ruch dla swojego kierunku jazdy, pod warunkiem że po drodze, na której ruch jest otwarty, nie poruszają się pojazdy i piesi, którym pojazd opuszczający skrzyżowanie mógłby utrudnić ruch. Przepisu tego nie stosuje się, jeżeli sygnalizator nadający sygnał zakazujący wjazdu znajduje się przed jezdnią lub nad jezdnią, przez którą kierujący musiałby przejechać opuszczając skrzyżowanie.
 7. Sygnalizatory S-4 umieszczone nad pasami o zmiennym kierunku ruchu nadają sygnały:
 - 1) czerwony — w kształcie dwóch skrzyżowanych kresek, oznaczający, że wjazd na pas ruchu jest zamknięty,
 - 2) zielony — w kształcie strzałki skierowanej do dołu, oznaczający, że wjazd na pas ruchu jest otwarty.
 8. W sygnalizacji świetlnej używanej przy ruchu wahadłowym mogą być nadawane sygnały tylko o dwóch barwach — zielonej i czerwonej.

Rozdział 5

Sygnały świetlne nadawane przez urządzenia umieszczone na drodze lub torowisku

A. Sygnały świetlne dla kierujących i pieszych

§ 23. 1. Znaczenie sygnałów świetlnych do kierowania ruchem, nadawanych przez sygnalizator S-1, jest następujące:

- 1) sygnał zielony oznacza zezwolenie na ruch,
- 2) sygnał żółty oznacza zakaz wjazdu i wejścia; nie dotyczy to kierujących, których pojazdy w chwili zapalenia się sygnału żółtego znajdują się tak blisko sygnału, że nie mogą być zatrzymane przed nim bez gwałtownego hamowania; sygnał ten oznacza jednocześnie, iż za chwilę zapali się sygnał czerwony,
- 3) sygnał czerwony oznacza zakaz wjazdu i wejścia; takie samo znaczenie mają sygnały czerwony i żółty, nadawane jednocześnie; oznaczają one, że za chwilę zapali się sygnał zielony.

9. Sygnały zielony lub czerwony w kształcie sylwetki pieszego nadawane przez sygnalizator S-5 są przeznaczone tylko dla pieszych. Sygnał czerwony oznacza zakaz wejścia na jezdnię; sygnał zielony zezwala na przechodzenie, przy czym sygnał zielony migający oznacza, że za chwilę zapali się sygnał czerwony i piesi są obowiązani jak najszybciej opuścić jezdnię.

10. Sygnały zielony lub czerwony w kształcie roweru nadawane przez sygnalizator S-6 są przeznaczone tylko dla rowerzystów. Sygnał zielony zezwala na przejazd, przy czym sygnał zielony migający oznacza, że za chwilę zapali się sygnał czerwony i rowerzyści są obowiązani jak najszybciej opuścić jezdnię.

11. Czerwony sygnał migający lub dwa na przemian migające czerwone sygnały mają takie samo znaczenie jak pojedynczy sygnał czerwony ciągły — zakaz jazdy. Czerwone sygnały migające mogą być stosowane przed przejazdami kolejowymi, wjazdami na promy lub ruchome mosty albo przed miejscami wjazdu pojazdów uprzywilejowanych na drogę.

12. Zatrzymanie pojazdu nakazane czerwonym sygnałem powinno nastąpić przed linią zatrzymania lub przejściem dla pieszych, a w razie ich braku — przed sygnalizatorem wysyłającym ten sygnał.

13. Sygnały czerwone na zaporze kolejowej lub celnej umieszczonej w poprzek drogi oznaczają, że droga jest zamknięta dla ruchu pojazdów.

§ 24. Sygnałami ostrzegawczymi nakazującymi zachowanie szczególnej ostrożności są sygnały świetlne żółte:

- 1) migające na skrzyżowaniach dróg, przejściach dla pieszych lub w innych miejscach, w których występuje zagrożenie bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- 2) stałe lub migające, umieszczone na znajdującej się na drodze przeszkodzie lub przed nią.

B. Sygnały świetlne dla kierujących tramwajami

§ 25. Dodatkowe sygnały świetlne tylko dla kierujących tramwajami są barwy białej.

§ 26. 1. Znaczenie sygnałów dla kierujących tramwajami, nadawanych przez sygnalizator ST, jest następujące:

- 1) sygnał ST-1 w kształcie kreski pionowej oznacza zezwolenie na ruch,
- 2) sygnał ST-1 migający oznacza zakaz ruchu; zakaz nie dotyczy kierujących tramwajami, które w chwili zapalenia się tego sygnału znajdują się tak blisko, że nie mogłyby być zatrzymane przed sygnałem bez gwałtownego hamowania; sygnał ten oznacza jednocześnie, że za chwilę zapali się sygnał ST-2,
- 3) sygnał ST-2 w kształcie kreski poziomej oznacza zakaz ruchu.

2. Sygnał ST-1, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, nie zezwala na ruch tramwaju, jeżeli:

- 1) ruch pojazdu utrudniałby opuszczenie jezdni pieszemu, który wkroczył na nią podczas sygnału zielonego,
- 2) ze względu na warunki ruchu na skrzyżowaniu lub za nim opuszczenie skrzyżowania nie byłoby możliwe przed zakończeniem nadawania sygnału zezwalającego na ruch.

3. Jeżeli sygnalizator wyświetla sygnały przeznaczone tylko dla jednego lub dwóch kierunków jazdy, to nad sygnalizatorem umieszcza się czarną strzałkę lub strzałki na białym tle. Rozróżnia się następujące rodzaje sygnalizatorów kierunkowych dla tramwajów:

- 1) ST-3a sygnalizator kierunkowy — na wprost,
- 2) ST-3b sygnalizator kierunkowy — w prawo,
- 3) ST-3c sygnalizator kierunkowy — w lewo,
- 4) ST-3d sygnalizator kierunkowy — na wprost i w prawo,
- 5) ST-3e sygnalizator kierunkowy — na wprost i w lewo,
- 6) ST-3f sygnalizator kierunkowy — w prawo i w lewo.

4. Oprócz sygnałów kierunkowych wymienionych w ust. 3 mogą być stosowane sygnały kierunkowe nadawane przez sygnalizator STT:

- 1) STT-1 sygnał oznaczający zakaz ruchu,
- 2) STT-2a sygnał oznaczający zezwolenie na ruch na wprost,
- 3) STT-2b sygnał oznaczający zezwolenie na ruch w prawo,
- 4) STT-2c sygnał oznaczający zezwolenie na ruch w lewo,
- 5) STT-3a sygnał oznaczający zezwolenie na ruch na wprost i w prawo,
- 6) STT-3b sygnał oznaczający zezwolenie na ruch na wprost i w lewo,
- 7) STT-3c sygnał oznaczający zezwolenie na ruch w prawo i w lewo.

5. Sygnalizatory wyświetlające dodatkowe sygnały dla kierujących tramwajami są umieszczane po prawej stronie toru przeznaczonego dla danego kierunku jazdy przed lub za skrzyżowaniem.

C. Sygnały świetlne dla kierujących trolejbusami i innymi pojazdami komunikacji publicznej poruszającymi się po wydzielonych dla nich pasach ruchu

§ 27. 1. Na skrzyżowaniach z trójbarwną sygnalizacją świetlną mogą być stosowane oddzielne sygnały z zastosowaniem barwy białej dla kierujących trolejbusami oraz innymi pojazdami komunikacji publicznej poruszającymi się po wydzielonych dla nich pasach ruchu.

2. Sygnały, o których mowa w ust. 1, są stosowane zawsze, gdy pojazdy komunikacji publicznej poruszające się po wydzielonych dla nich pasach ruchu korzystają z wydzielonej bezkolizyjnej sygnalizacji.

3. Sygnały, o których mowa w ust. 1 i 2, nadawane są przez sygnalizator SB z umieszczonym nad nim napisem „BUS”.

4. Znaczenie sygnałów świetlnych nadawanych przez sygnalizator SB jest następujące:

- 1) sygnał SB-1 w kształcie kreski pionowej, odpowiadający sygnałowi zielonemu w sygnalizacji trójbarwnej, oznacza zezwolenie na ruch,
- 2) sygnał SB-2 w kształcie dwóch kropek, odpowiadający sygnałowi żółtemu w sygnalizacji trójbarwnej, oznacza zakaz ruchu; zakaz nie dotyczy kierujących pojazdami, które w chwili zapalenia się tego sygnału znajdują się tak blisko sygnału, że nie mogą być zatrzymane przed nim bez gwałtownego hamowania; sygnał ten oznacza jednocześnie, iż za chwilę zapali się sygnał SB-3,
- 3) SB-3 w kształcie kreski poziomej, odpowiadający sygnałowi czerwonemu w sygnalizacji trójbarwnej, oznacza zakaz ruchu; takie samo znaczenie ma wyświetlany jednocześnie sygnał SB-4 w kształcie kreski poziomej i dwóch kropek oznaczający także, że za chwilę zapali się sygnał SB-1.

Rozdział 6

Sygnały nadawane przez osoby kierujące ruchem lub uprawnione do jego kontroli

§ 28. 1. Rozróżnia się sygnały do kierowania ruchem nadawane przez:

- 1) funkcjonariuszy Policji lub żołnierzy wojskowych organów porządkowych,
- 2) pracowników kolejowych na przejazdach kolejowych,
- 3) pracowników drogowych podczas wykonywania robót w pasie drogowym.

2. Postawa, w której kierujący ruchem zwrócony jest przodem lub tyłem do nadjeżdżających pojazdów, oznacza sygnał „stój”, który jest odpowiednikiem świetlnego sygnału czerwonego określonego w § 23 ust. 1 pkt 3.

3. Postawa, w której kierujący ruchem zwrócony jest bokiem do nadjeżdżających pojazdów, oznacza sygnał „ruch otwarty”, który jest odpowiednikiem świetlnego sygnału zielonego określonego w § 23 ust. 1 pkt 1.

4. Podniesienie ręki do góry przez osobę kierującą ruchem oznacza mającą nastąpić zmianę dotychczas nadawanego sygnału. Dla uczestników ruchu, dla których ruch był zamknięty, jest ono odpowiednikiem sygnału żółtego nadawanego łącznie z czerwonym, określonego w § 23 ust. 1 pkt 3, a dla uczestników ruchu, dla których ruch był otwarty — odpowiednikiem sygnału świetlnego żółtego określonego w § 23 ust. 1 pkt 2.

5. Ręka osoby kierującej ruchem wyciągnięta poziomo, poprzecznie do kierunku jazdy zbliżających się pojazdów, oznacza zakaz wjazdu na skrzyżowanie.

§ 29. Polecenie zatrzymania pojazdu w innych celach niż określone w § 28 ust. 2, 4 i 5 wyraża sygnał dawany ręką wyciągniętą w kierunku nadjeżdżającego pojazdu, z tym że sygnał ten dają:

- 1) umundurowani funkcjonariusze Policji — tarczą lub tylko ręką, a w warunkach niedostatecznej widoczności — latarką ze światłem czerwonym, poruszaną z góry na dół,
- 2) nie umundurowani funkcjonariusze Policji, żołnierze lub inne osoby uprawnione do kontroli — tarczą, a w warunkach niedostatecznej widoczności — latarką ze światłem czerwonym, poruszaną z góry na dół.

§ 30. Sygnał dźwiękowy nadawany przez osobę kierującą ruchem lub uprawnioną do jego kontroli jest sygnałem ostrzegającym uczestników ruchu lub zwracającym uwagę na inne sygnały albo polecenia.

Rozdział 7

Sygnały dźwiękowe wysyłane przez urządzenia umieszczone na drodze

§ 31. Rozróżnia się sygnały dźwiękowe wysyłane przez urządzenia umieszczone na drodze:

- 1) dzwony, dzwonki lub syreny na przejazdach kolejowych albo tramwajowych, ostrzegające o zbliżaniu się pojazdu szynowego lub o opuszczaniu zapór (półzapór),
- 2) brzęczyki, bucзки lub melodyjki na przejściach dla pieszych o ruchu kierowanym, informujące niewidomych, że dla pieszych nadawany jest sygnał zielony.

Rozdział 8

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 32. Tracą moc:

- 1) rozporządzenie Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych z dnia 9 sierpnia 1983 r. w sprawie znaków i sygnałów drogowych (Dz. U. Nr 50, poz. 224 i z 1988 r. Nr 44, poz. 354),
- 2) rozporządzenie Ministra Administracji i Gospodarki Przestrzennej z dnia 21 lutego 1985 r. w sprawie dodatkowych znaków i sygnałów dla kierujących tramwajami i trolejbusami (Dz. U. Nr 15, poz. 62).

§ 33. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Transportu i Gospodarki Morskiej: *Z. Jaworski*
Minister Spraw Wewnętrznych: *A. Milczanowski*

Załącznik do rozporządzenia Ministrów
Transportu i Gospodarki Morskiej oraz
Spraw Wewnętrznych z dnia 11 stycznia
1993 r. (poz. 145)

I. SPIS WZORÓW ZNAKÓW DROGOWYCH PIONOWYCH

A. Znaki ostrzegawcze

A-1	„niebezpieczny zakręt w prawo”
A-2	„niebezpieczny zakręt w lewo”
A-3	„dwa niebezpieczne zakręty (pierwszy w prawo)”
A-4	„dwa niebezpieczne zakręty (pierwszy w lewo)”
A-5	„skrzyżowanie dróg”
A-6a	„skrzyżowanie z drogą podporządkowaną występującą po obu stronach”
A-6b	„skrzyżowanie z drogą podporządkowaną występującą po prawej stronie”
A-6c	„skrzyżowanie z drogą podporządkowaną występującą po lewej stronie”
A-6d	„wlot drogi jednokierunkowej z prawej strony”
A-6e	„wlot drogi jednokierunkowej z lewej strony”
A-7	„ustęp pierwszeństwa przejazdu”
A-8	„skrzyżowanie o ruchu okrężnym”
A-9	„przejazd kolejowy z zaporami”
A-10	„przejazd kolejowy bez zapor”
A-11	„nierówna droga”
A-11a	„próg zwalniający”
A-12a	„zwężenie jezdni — dwustronne”
A-12b	„zwężenie jezdni — prawostronne”
A-12c	„zwężenie jezdni — lewostronne”
A-13	„ruchomy most”
A-14	„roboty na drodze”
A-15	„śliska jezdnia”
A-16	„przejście dla pieszych”
A-17	„dzieci”
A-18a	„uwaga na zwierzęta gospodarskie”
A-18b	„uwaga na zwierzęta dzikie”
A-19	„boczny wiatr”
A-20	„odcinek jezdni o ruchu dwukierunkowym”
A-21	„tramwaj”
A-22	„niebezpieczny zjazd”
A-23	„stromy podjazd”
A-24	„rowerzyści”
A-25	„spadające odłamki skalne”
A-26	„lotnisko”
A-27	„nabrzeże lub brzeg rzeki”
A-28	„sypki żwir”
A-29	„sygnały świetlne”
A-30	„inne niebezpieczeństwo”

B. Znaki zakazu

B-1	„zakaz ruchu w obu kierunkach”
B-2	„zakaz wjazdu”
B-3	„zakaz wjazdu pojazdów silnikowych, z wyjątkiem motocykli jednośladowych”
B-4	„zakaz wjazdu motocykli”
B-5	„zakaz wjazdu samochodów ciężarowych”
B-6	„zakaz wjazdu ciągników rolniczych”
B-7	„zakaz wjazdu pojazdów silnikowych z przyczepami”
B-8	„zakaz wjazdu pojazdów zaprzęgowych”
B-9	„zakaz wjazdu rowerów”
B-10	„zakaz wjazdu motorowerów”
B-11	„zakaz wjazdu wózków rowerowych”
B-12	„zakaz wjazdu wózków ręcznych”
B-13	„zakaz wjazdu pojazdów z materiałami wybuchowymi lub łatwo zapalnymi”
B-13a	„zakaz wjazdu pojazdów z materiałami niebezpiecznymi, oznakowanych tablicami ostrzegawczymi barwy pomarańczowej”
B-14	„zakaz wjazdu pojazdów z materiałami, które mogą skazić wodę”
B-15	„zakaz wjazdu pojazdów o szerokości ponad m”
B-16	„zakaz wjazdu pojazdów o wysokości ponad m”
B-17	„zakaz wjazdu pojazdów o długości ponad m”
B-18	„zakaz wjazdu pojazdów o rzeczywistej masie całkowitej ponad t”
B-19	„zakaz wjazdu pojazdów o nacisku osi większym niż t”
B-20	„stop”
B-21	„zakaz skrętu w lewo”
B-22	„zakaz skrętu w prawo”
B-23	„zakaz zawracania”
B-24	„koniec zakazu zawracania”
B-25	„zakaz wyprzedzania”
B-26	„zakaz wyprzedzania przez samochody ciężarowe”
B-27	„koniec zakazu wyprzedzania”
B-28	„koniec zakazu wyprzedzania przez samochody ciężarowe”
B-29	„zakaz używania sygnałów dźwiękowych”
B-30	„koniec zakazu używania sygnałów dźwiękowych”
B-31	„pierwszeństwo dla nadjeżdżających z przeciwka”
B-32	„stój — urząd celny”
B-32a	„stój — kontrola graniczna”
B-32b	„stój — roгатka uszkodzona”
B-32c	„stój — sygnalizacja uszkodzona”
B-32d	„stój — wjazd na prom”
B-32e	„stój — kontrola drogowa”
B-33	„ograniczenie prędkości”
B-34	„koniec ograniczenia prędkości”
B-35	„zakaz postoju”
B-36	„zakaz zatrzymywania się”
B-37	„zakaz postoju w dni nieparzyste”
B-38	„zakaz postoju w dni parzyste”
B-39	„strefa ograniczonego postoju”
B-40	„koniec strefy ograniczonego postoju”
B-41	„zakaz ruchu pieszych”
B-42	„koniec zakazów”
B-43	„strefa ograniczonej prędkości”
B-44	„koniec strefy ograniczonej prędkości”

C. Znaki nakazu

- C-1 „nakaz jazdy w prawo (skręcanie przed znakiem)”,
- C-2 „nakaz jazdy w prawo (skręcanie za znakiem)”,
- C-3 „nakaz jazdy w lewo (skręcanie przed znakiem)”,
- C-4 „nakaz jazdy w lewo (skręcanie za znakiem)”,
- C-5 „nakaz jazdy prosto przez skrzyżowanie”,
- C-6 „nakaz jazdy prosto lub w prawo”,
- C-7 „nakaz jazdy prosto lub w lewo (skręcanie za znakiem)”,
- C-8 „nakaz jazdy w prawo lub w lewo”,
- C-9 „nakaz jazdy z prawej strony znaku”,
- C-10 „nakaz jazdy z lewej strony znaku”,
- C-11 „nakaz jazdy z prawej strony lub lewej strony znaku”,
- C-12 „ruch okrężny”,
- C-13 „droga dla rowerów”,
- C-14 „prędkość minimalna”,
- C-15 „koniec minimalnej prędkości”,
- C-16 „droga dla pieszych”.

D. Znaki informacyjne

- D-1 „droga z pierwszeństwem”,
- D-2 „koniec drogi z pierwszeństwem”,
- D-3 „droga jednokierunkowa”,
- D-4a „droga bez przejazdu”,
- D-4b „droga bez przejazdu występująca za skrzyżowaniem z prawej strony”,
- D-4c „droga bez przejazdu występująca za skrzyżowaniem z lewej strony”,
- D-5 „pierwszeństwo na zwężonym odcinku drogi”,
- D-6 „miejsce przejścia dla pieszych”,
- D-7 „droga ekspresowa”,
- D-8 „koniec drogi ekspresowej”,
- D-9 „autostrada”,
- D-10 „koniec autostrady”,
- D-11 „początek pasa ruchu dla autobusów”,
- D-12 „pas ruchu dla autobusów”,
- D-13 „początek pasa ruchu powolnego”,
- D-14 „koniec pasa ruchu powolnego”,
- D-15 „przystanek autobusowy”,
- D-16 „przystanek trolejbusowy”,
- D-17 „przystanek tramwajowy”,
- D-18 „parking”,
- D-18a „parking — miejsce zastrzeżone”,
- D-19 „postój taksówek”,
- D-19a „postój taksówek bagażowych”,
- D-20 „koniec postoju taksówek”,
- D-20a „koniec postoju taksówek bagażowych”,
- D-21 „szpital”,
- D-22 „punkt opatrunkowy”,
- D-23 „stacja benzynowa (paliwowa)”,
- D-23a „stacja benzynowa z benzyną bezołowiową”,
- D-24 „telefon”,
- D-25 „poczta”,
- D-26 „stacja obsługi technicznej”,
- D-26a „wulkanizacja”,
- D-26b „myjnia”,
- D-26c „toaleta publiczna”,

- D-27 „bufet lub kawiarnia”,
- D-28 „restauracja”,
- D-29 „hotel (motel)”,
- D-30 „obozowisko (kemping)”,
- D-31 „obozowisko (kemping) wyposażone w podłączenia elektryczne do przyczep”,
- D-32 „pole biwakowe”,
- D-33 „schronisko młodzieżowe”,
- D-34 „punkt informacji turystycznej”,
- D-34a „informacja radiowa o ruchu drogowym”,
- D-35 „przejście podziemne dla pieszych”,
- D-35a „schody ruchome w dół”,
- D-36 „przejście nadziemne dla pieszych”,
- D-36a „schody ruchome w górę”,
- D-37 „tunel”,
- D-38 „koniec tunelu”,
- D-39 „dopuszczalne prędkości”,
- D-40 „strefa zamieszkania”,
- D-41 „koniec strefy zamieszkania”.

E. Znaki kierunku i miejscowości

- E-1 „tablica przeddrogowskazowa”,
- E-1a „tablica przeddrogowskazowa na autostradzie”,
- E-1b „tablica przeddrogowskazowa przed wjazdem na autostradę”,
- E-2a „drogowskaz tablicowy umieszczany obok jezdni”,
- E-2b „drogowskaz tablicowy umieszczany nad jezdnią”,
- E-2c „drogowskaz tablicowy umieszczany obok jezdni na autostradzie”,
- E-2d „drogowskaz tablicowy umieszczany nad jezdnią na autostradzie”,
- E-2e „drogowskaz tablicowy umieszczany obok jezdni przed wjazdem na autostradę”,
- E-2f „drogowskaz tablicowy umieszczany nad jezdnią przed wjazdem na autostradę”,
- E-3 „drogowskaz w kształcie strzały do miasta”,
- E-4 „drogowskaz w kształcie strzały do wsi”,
- E-5 „drogowskaz do dzielnicy miasta”,
- E-6 „drogowskaz do lotniska”,
- E-6a „drogowskaz do dworca lub stacji kolejowej”,
- E-6b „drogowskaz do dworca autobusowego”,
- E-6c „drogowskaz do przystani promowej”,
- E-7 „drogowskaz do przystani wodnej lub żeglugi”,
- E-8 „drogowskaz do plaży lub miejsca kąpielowego”,
- E-9 „drogowskaz do muzeum”,
- E-10 „drogowskaz do zabytku jako dobra kultury”,
- E-11 „drogowskaz do zabytku przyrody”,
- E-12 „drogowskaz do punktu widokowego”,
- E-13 „tablica kierunkowa”,
- E-13a „tablica kierunkowa z jedną nazwą miejscowości”,
- E-13b „tablica kierunkowa do centrum miasta”,
- E-14 „tablica szlaku drogowego”,
- E-14a „tablica szlaku drogowego na autostradzie”,
- E-15a „znak szlaku drogowego z numerem drogi krajowej”.

- E-15b „znak szlaku drogowego z trzycyfrowym numerem drogi krajowej, na której dopuszcza się zwiększony nacisk osi pojazdu”,
- E-15c „znak szlaku drogowego z numerem autostrady”,
- E-16 „znak szlaku drogowego z numerem drogi międzynarodowej”,
- E-17 „tablica miejscowości oznaczająca obszar zabudowany”,
- E-18 „tablica miejscowości oznaczająca koniec obszaru zabudowanego”,
- E-19 „tablica miejscowości nie stanowiącej obszaru zabudowanego”,
- E-20 „tablica węzła drogowego na autostradzie”,
- E-21 „tablica dzielnicy miasta”,
- E-22 „obwodnica”.

F. Znaki uzupełniające

- F-1 „przejście graniczne”,
- F-2 „przekraczanie granicy zabronione”,
- F-3 „granica województwa”,
- F-3a „granica miasta i gminy”,
- F-3b „granica między miastami”,
- F-4 „nazwa rzeki”,
- F-5 „znak uprzedzający o zakazie umieszczany za skrzyżowaniem”,
- F-6 „znak uprzedzający o zakazie umieszczany przed skrzyżowaniem”,
- F-6a „znak uprzedzający o niebezpieczeństwie umieszczany przed skrzyżowaniem”,
- F-7a „znak wskazujący sposób jazdy w związku z zakazem skrętu w lewo na najbliższym skrzyżowaniu”,
- F-7b „znak wskazujący sposób jazdy w związku z zakazem skrętu w lewo na następnym skrzyżowaniu”,
- F-8 „znak wskazujący objazd w związku z zamknięciem drogi”,
- F-9 „znak prowadzący na drodze objazdowej”,
- F-10 „znak wskazujący kierunki na pasach ruchu umieszczany obok jezdni”,
- F-10a „znak wskazujący przeciwny kierunek na lewym pasie ruchu”,
- F-10b „znak wskazujący przeciwny kierunek na pozostałych pasach ruchu”,
- F-10c „znak wskazujący koniec wewnętrznego pasa ruchu na jezdni dwukierunkowej”,
- F-10d „znak wskazujący przeciwny kierunek dla autobusów na lewym pasie ruchu”,
- F-10e „znak wskazujący przeciwny kierunek dla karetek pogotowia na lewym pasie ruchu”,
- F-10f „znak wskazujący przeciwny kierunek dla pojazdów straży pożarnej na lewym pasie ruchu”,
- F-10g „znak wskazujący koniec wewnętrznego pasa ruchu na jezdni jednokierunkowej”,
- F-11 „znak wskazujący kierunki na pasach ruchu umieszczany nad jezdnią”,
- F-12 „znak wskazujący przejazd tranzytowy umieszczany przed skrzyżowaniem”,
- F-13 „znak wskazujący przejazd tranzytowy umieszczany na skrzyżowaniu”.

- F-14a „tablica wskaźnikowa na autostradzie umieszczana w odległości 300 m przed początkiem pasa wyłączania”,
- F-14b „tablica wskaźnikowa na autostradzie umieszczana w odległości 200 m przed początkiem pasa wyłączania”,
- F-14c „tablica wskaźnikowa na autostradzie umieszczana w odległości 100 m przed początkiem pasa wyłączania”.

G. Znaki dodatkowe przed przejazdami kolejowymi

- G-1a „słupek wskaźnikowy z trzema kreskami umieszczany po prawej stronie jezdni”,
- G-1b „słupek wskaźnikowy z dwiema kreskami umieszczany po prawej stronie jezdni”,
- G-1c „słupek wskaźnikowy z jedną kreską umieszczany po prawej stronie jezdni”,
- G-1d „słupek wskaźnikowy z trzema kreskami umieszczany po lewej stronie jezdni”,
- G-1e „słupek wskaźnikowy z dwiema kreskami umieszczany po lewej stronie jezdni”,
- G-1f „słupek wskaźnikowy z jedną kreską umieszczany po lewej stronie jezdni”,
- G-2 „sieć pod napięciem”,
- G-3 „krzyż św. Andrzeja przed przejazdem kolejowym jednotorowym”,
- G-4 „krzyż św. Andrzeja przed przejazdem kolejowym wielotorowym”.

H. Tabliczki do znaków drogowych

- H-1 tabliczka wskazująca odległość znaku ostrzegawczego od miejsca niebezpiecznego,
- H-1a tabliczka wskazująca odległość znaku informacyjnego od końca lub początku drogi albo pasa ruchu wskazanego na znaku,
- H-2 tabliczka wskazująca długość odcinka drogi, na którym występuje niebezpieczeństwo,
- H-3 tabliczka wskazująca liczbę zakrętów,
- H-4 tabliczka wskazująca wielkość pochylenia podłużnego drogi,
- H-5 tabliczka wskazująca bocznice kolejową,
- H-6 tabliczka wskazująca zmianę przebiegu drogi lub kierunku ruchu w prawo,
- H-6a tabliczka wskazująca zmianę przebiegu drogi lub kierunku ruchu w lewo,
- H-6b tabliczka wskazująca zmianę przebiegu drogi lub kierunku ruchu w prawo, a następnie w lewo,
- H-6c tabliczka wskazująca zmianę przebiegu drogi lub kierunku ruchu w lewo, a następnie w prawo,
- H-7 tabliczka wskazująca niebezpieczne pobocze,
- H-8 tabliczka wskazująca przeprawę promową,
- H-9 tabliczka oznaczająca oszronienie jezdni,
- H-10 tabliczka wskazująca odległość znaku zakazu od miejsca, w którym zakaz obowiązuje,
- H-11 tabliczka wskazująca długość odcinka drogi, na którym zakaz obowiązuje,

H-12	tabliczka wskazująca początek zakazu postoju lub zatrzymywania,	H-20	tabliczka oznaczająca pas ruchu skierowany na tory tramwajowe,
H-13	tabliczka wskazująca kontynuację zakazu postoju lub zatrzymywania,	H-21	tabliczka wskazująca podłużny uskok nawierzchni,
H-14	tabliczka wskazująca koniec postoju lub zatrzymywania,	H-22	tabliczka wskazująca miejsce, w którym droga przecina granicę Państwa,
H-15a	tabliczka podająca przebieg drogi z pierwszeństwem przejazdu na skrzyżowaniu, umieszczana na drodze z pierwszeństwem,	H-23a	tabliczka wskazująca miejsce częstych potrażeń pieszych,
H-15b	tabliczka podająca przebieg drogi z pierwszeństwem przejazdu na skrzyżowaniu, umieszczana na drodze podporządkowanej,	H-23b	tabliczka wskazująca miejsce częstych zderzeń z poprzedzającymi pojazdami,
H-15c	tabliczka podająca przebieg na wprost drogi z pierwszeństwem przejazdu na skrzyżowaniu,	H-23c	tabliczka wskazująca miejsce częstych zderzeń z tramwajami,
H-16a	tabliczka oznaczająca postój całego pojazdu na chodniku równolegle do krawężnika,	H-23d	tabliczka wskazująca przejazd kolejowy, na którym warunki powodują szczególne niebezpieczeństwo powstawania wypadków,
H-16b	tabliczka oznaczająca postój całego pojazdu na chodniku prostopadle do krawężnika,	H-23e	tabliczka wskazująca miejsce częstych wypadków spowodowanych śliską nawierzchnią jezdni występującą w czasie lub po opadach deszczu,
H-16c	tabliczka oznaczająca postój całego pojazdu na chodniku skośnie do krawężnika,	H-24a	tabliczka wskazująca miejsce, w którym na drogę wjeżdżają pojazdy straży pożarnej,
H-16d	tabliczka oznaczająca postój kołami przedniej osi pojazdu na chodniku prostopadle do krawężnika,	H-24b	tabliczka wskazująca miejsce, w którym na drogę wjeżdżają karetki pogotowia ratunkowego,
H-16e	tabliczka oznaczająca postój kołami przedniej osi pojazdu na chodniku skośnie do krawężnika,	H-25a	tabliczka motocykle,
H-16f	tabliczka oznaczająca postój całego pojazdu na jezdni prostopadle do krawężnika,	H-25b	tabliczka samochody ciężarowe,
H-16g	tabliczka oznaczająca postój całego pojazdu na jezdni skośnie do krawężnika,	H-25c	tabliczka ciągniki rolnicze,
H-16h	tabliczka oznaczająca postój kołami jednego boku pojazdu na chodniku równolegle do krawężnika,	H-25d	tabliczka pojazdy silnikowe z przyczepami,
H-17	tabliczka oznaczająca koniec parkingu,	H-25e	tabliczka motorowery,
H-17a	tabliczka oznaczająca koniec odcinka, na którym występuje niebezpieczeństwo,	H-25f	tabliczka pojazdy z materiałami wybuchowymi lub łatwo zapalnymi,
H-18	tabliczka informująca, że znak dotyczy pojazdu kierowcy inwalidy,	H-25g	tabliczka pojazdy z materiałami, które mogą skażać wodę,
H-19	tabliczka wskazująca układ torów i drogi na przejeździe kolejowym,	H-25h	tabliczka autobusy,
		H-25i	tabliczka trolejbusy,
		H-25j	tabliczka pojazdy z materiałami niebezpiecznymi oznakowane tablicami ostrzegawczymi barwy pomarańczowej.

II. SPIS WZORÓW DODATKOWYCH ZNAKÓW PIONOWYCH DLA KIERUJĄCYCH TRAMWAJAMI I TROLEJBUSAMI

A. Znaki ostrzegawcze

AT-1	„sygnalizacja świetlna”,
AT-2	„sygnalizacja świetlna wzbudzana”,
AT-3	„niebezpieczny zjazd dla tramwajów”,
AT-4	„stromy podjazd dla tramwajów”,
AT-5	„ograniczona skrajnia dla tramwajów”.

B. Znaki zakazu

BT-1	„ograniczenie prędkości tramwajów”,
BT-2	„koniec ograniczenia prędkości tramwajów”,
BT-3	„blokada zwrotnicy”,

BT-4	„stop — zwrotnica eksploatowana jednostronnie przez ruch pasażerski”.
------	---

C. Znaki nakazu

CT-1	„izolator sekcyjny”,
CT-2	„granica zasilania”.

D. Znaki informacyjne

DT-1	„zwrotnica elektryczna lewoskrętna”,
DT-2	„zwrotnica elektryczna prawoskrętna”.

III. SPIS WZORÓW ZNAKÓW DROGOWYCH POZIOMYCH

N-1a	„linia przerywana długa”,	N-8a	„strzałka naprowadzająca w lewo”,
N-1b	„linia przerywana krótka”,	N-8b	„strzałka naprowadzająca w prawo”,
N-1c	„linia wydzielająca”,	N-9	„przejście dla pieszych”,
N-1d	„linia pojedyncza ciągła”,	N-10	„przejazd dla rowerzystów”,
N-1e	„linia prowadząca”,	N-11	„linia bezwzględnego zatrzymania — stop”,
N-2a	„linia jednostronnie przekraczalna długa”,	N-12a	„linia warunkowego zatrzymania złożona z prostokątów”,
N-2b	„linia jednostronnie przekraczalna krótka”,	N-12b	„linia warunkowego zatrzymania złożona z trójkątów”,
N-3	„linia podwójna ciągła”,	N-13	„trójkąt podporządkowania”,
N-4	„linia podwójna przerywana”,	N-14	„napis stop”,
N-5	„linia ostrzegawcza”,	N-15	„linia przystankowa”,
N-6a	„linia krawędziowa przerywana”,	N-16	„stanowisko postojowe”,
N-6b	„linia krawędziowa ciągła”,	N-17	„linia wyznaczająca pas postojowy”,
N-7a	„strzałka kierunkowa na wprost”,	N-18	„koperta”,
N-7b	„strzałka kierunkowa w lewo”,	N-19a	„powierzchnia wyłączona z ruchu o liniowaniu prostym”,
N-7c	„strzałka kierunkowa w prawo”,	N-19b	„powierzchnia wyłączona z ruchu o liniowaniu łamanym”,
N-7d	„strzałka kierunkowa na wprost lub w lewo”,	N-20	„BUS”,
N-7e	„strzałka kierunkowa na wprost lub w prawo”,	N-21	„rower”.
N-7f	„strzałka kierunkowa w lewo lub w prawo”,		
N-7g	„strzałka kierunkowa na wprost, w lewo lub w prawo”,		

IV. SPIS WZORÓW SYGNAŁÓW ŚWIETLNYCH

A. Sygnały świetlne dla kierujących pojazdami i pieszych

S-1	sygnalizator z sygnałami do kierowania ruchem,
S-2a	sygnalizator z sygnałem dopuszczającym warunkowe skręcanie w prawo,
S-2b	sygnalizator z sygnałem dopuszczającym warunkowe skręcanie w lewo,
S-2c	sygnalizator z sygnałem dopuszczającym warunkowe skręcanie w prawo i w lewo,
S-3a	sygnalizator kierunkowy — na wprost,
S-3b	sygnalizator kierunkowy — w prawo,
S-3c	sygnalizator kierunkowy — w lewo,
S-3d	sygnalizator kierunkowy — na wprost i w prawo,
S-3e	sygnalizator kierunkowy — na wprost i w lewo,
S-3f	sygnalizator kierunkowy — w prawo i w lewo,
S-4	sygnalizator z sygnałami dla pasów ruchu o zmiennym kierunku ruchu,
S-5	sygnalizator z sygnałami tylko dla pieszych,
S-6	sygnalizator z sygnałami tylko dla rowerzystów.

B. Sygnały świetlne dla kierujących tramwajami

ST-1	sygnał oznaczający zezwolenie na ruch,
ST-2	sygnał oznaczający zakaz ruchu,
ST-3a	sygnalizator kierunkowy — na wprost,
ST-3b	sygnalizator kierunkowy — w prawo,
ST-3c	sygnalizator kierunkowy — w lewo,

ST-3d	sygnalizator kierunkowy — na wprost i w prawo,
ST-3e	sygnalizator kierunkowy — na wprost i w lewo,
ST-3f	sygnalizator kierunkowy — w prawo i w lewo,
STT-1	sygnał oznaczający zakaz ruchu,
STT-2a	sygnał oznaczający zezwolenie na ruch na wprost,
STT-2b	sygnał oznaczający zezwolenie na ruch w prawo,
STT-2c	sygnał oznaczający zezwolenie na ruch w lewo,
STT-3a	sygnał oznaczający zezwolenie na ruch na wprost i w prawo,
STT-3b	sygnał oznaczający zezwolenie na ruch na wprost i w lewo,
STT-3c	sygnał oznaczający zezwolenie na ruch w prawo i w lewo.

C. Sygnały świetlne dla kierujących trolejbusami i innymi pojazdami komunikacji publicznej poruszającymi się po wydzielonych dla nich pasach ruchu

SB-1	sygnał, odpowiadający sygnałowi zielonemu w sygnalizacji trójbarwnej, oznaczający zezwolenie na ruch,
SB-2	sygnał, odpowiadający sygnałowi żółtemu w sygnalizacji trójbarwnej, oznaczający zakaz ruchu,
SB-3	sygnał, odpowiadający sygnałowi czerwonemu w sygnalizacji trójbarwnej, oznaczający zakaz ruchu,
SB-4	sygnał oznaczający, że za chwilę zapali się sygnał SB-1.

Informacja o możliwości zakupu wydawnictw

Wydział Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów uprzejmie informuje, że w sprzedaży znajdują się następujące wydawnictwa:

1. Skorowidz przepisów prawnych 1918—1992, obejmujący obowiązujące akty prawne ogłoszone w Dzienniku Ustaw i Monitorze Polskim według stanu prawnego na dzień 1 lipca 1992 r. Cena 1 egzemplarza 90.000 zł.
 2. Taryfa celna importowa, stanowiąca załącznik nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 lipca 1991 r. w sprawie cel na towary przywożone z zagranicy (Dz. U. Nr 67, poz. 288). Cena 1 egzemplarza 75.000 zł.
 3. Konwencja o znakach i sygnałach drogowych, sporządzona w Wiedniu dnia 8 listopada 1968 r., wraz z uzupełnieniami (Dz. U. z 1988 r. Nr 5, poz. 42, 46, 47 i 48). Cena 1 egzemplarza 21.700 zł.
 4. Załączniki E3, E4, F5 i F6 do Międzynarodowej konwencji dotyczącej uproszczenia i harmonizacji postępowania celnego, sporządzonej w Kyoto dnia 18 maja 1973 r. (Dz. U. z 1989 r. Nr 39, poz. 214). Cena 1 egzemplarza 3.600 zł + koszty przesyłki 2.000 zł.
 5. Konwencja o systemie oceny jakości i atestacji wzajemnie dostarczanych wyrobów, sporządzona w Moskwie dnia 14 października 1987 r. (Dz. U. z 1989 r. Nr 39, poz. 212). Cena 1 egzemplarza 1.200 zł + koszty przesyłki 2.000 zł.
 6. Konwencja w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 10 grudnia 1984 r. (Dz. U. z 1989 r. Nr 63, poz. 378). Cena 1 egzemplarza 3.000 zł + koszty przesyłki 2.000 zł.
 7. Konwencja o ochronie fizycznej materiałów jądrowych wraz z załącznikami I i II, otwarta do podpisu w Wiedniu i Nowym Jorku w dniu 3 marca 1980 r. (Dz. U. z 1989 r. Nr 17, poz. 93). Cena 1 egzemplarza 2.400 zł + koszty przesyłki 2.000 zł.
 8. Konwencja wiedeńska o odpowiedzialności cywilnej za szkody jądrowe, sporządzona w Wiedniu dnia 21 maja 1963 r. (Dz. U. z 1990 r. Nr 63, poz. 370). Cena 1 egzemplarza 1.800 zł + koszty przesyłki 2.000 zł.
 9. Konwencja wiedeńska o prawie traktatów, sporządzona w Wiedniu dnia 23 maja 1969 r. (Dz. U. z 1990 r. Nr 74, poz. 439). Cena 1 egzemplarza 3.600 zł + koszty przesyłki 2.000 zł.
 10. Akt paryski Konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych, sporządzony w Paryżu dnia 24 lipca 1971 r. (Dz. U. z 1990 r. Nr 82, poz. 474). Cena 1 egzemplarza 4.800 zł + koszty przesyłki 2.000 zł.
 11. Konwencja o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem, sporządzona w Waszyngtonie dnia 3 marca 1973 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 27, poz. 112). Cena 1 egzemplarza 7.200 zł + koszty przesyłki 2.000 zł.
 12. Przepisy żeglugowe na śródlądowych drogach wodnych, stanowiące załącznik do zarządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 19 grudnia 1991 r. (załącznik do Monitora Polskiego z 1992 r. Nr 4, poz. 20). Cena 1 egzemplarza 52.000 zł.
 13. Umowa przejściowa dotycząca handlu i spraw związanych z handlem między Rzeczpospolitą Polską a Europejską Współnotą Gospodarczą i Europejską Współnotą Węgla i Stali, sporządzona w Brukseli dnia 16 grudnia 1991 r. (Dz. U. z 1992 r. Nr 17, poz. 69). Cena 1 egzemplarza 43.000 zł.
 14. Konwencja wiedeńska o ochronie warstwy ozonowej, sporządzona w Wiedniu dnia 22 marca 1985 r. Protokół montreali w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową, sporządzony w Montrealu dnia 16 września 1987 r. (Dz. U. z 1992 r. Nr 98, poz. 488 i 490). Cena 1 egz. 4.200 zł.
- Wszyscy zainteresowani tymi wydawnictwami proszeni są o dokonanie wpłaty na konto bankowe Wydziału Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów w BPH w Krakowie, XVI O/W-wa, nr 320010-1717-139.11 i podanie liczby zamawianych egzemplarzy oraz adresu odbiorcy.
- Ponadto wyżej wymienione wydawnictwa można nabywać w punktach sprzedaży Dziennika Ustaw i Monitora Polskiego.
- Nakład wydawnictw jest ograniczony.

* * *

Wydział Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów uprzejmie informuje, że wydane zostało „Godło Rzeczypospolitej Polskiej”, ustalone ustawą z dnia 9 lutego 1990 r. o zmianie przepisów o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 10, poz. 60) w formacie 33,5 × 47 cm.

Cena 1 egzemplarza 1.500 zł.

Sprzedaż godła prowadzą punkty sprzedaży Dziennika Ustaw i Monitora Polskiego.

„Godło” w oryginalnych opakowaniach po 200 egzemplarzy można nabyć bezpośrednio (za gotówkę) w Wydziale Wydawnictw URM, 00-979 Warszawa, ul. Powsińska 69/71 lub po dokonaniu wpłaty na konto Wydziału Wydawnictw w BPH w Krakowie, XVI O/W-wa, nr 320010-1717-139.11.

Pojedyncze egzemplarze Dziennika Ustaw i Monitora Polskiego można nabywać za gotówkę:

w WARSZAWIE:

- punkt sprzedaży Urzędu Rady Ministrów, al. Jana Chrystiana Szucha 2/4, tel. 29-61-73 (egzemplarze bieżące oraz z lat 1987—1992),
- księgarnia sądowa (budynek sądów), al. Solidarności 127, tel. 20-03-71 w. 377, księgarnia im. St. Żeromskiego, al. Solidarności 119, tel. 28-46-28 (egzemplarze z 1992 r. i bieżące),
- księgarnia Wydawnictw Prawnych, Ekonomicznych, Budowlanych i Ogólnosortymentowych, ul. Żurawia 1a, tel. 21-44-05 (egzemplarze z 1992 r. i bieżące), Dom Wydawniczy ABC, ul. Zamenhofa 1, tel. 31-01-58, Księgarnia Bankowa, al. Solidarności 83/89, Księgarnia „Elinex” (budynek Ministerstwa Finansów), ul. Świętokrzyska 12, tel. 694-47-69, Salon „Manager” ul. Wspólna 69, Ministerstwo Przemysłu i Handlu, ul. Wspólna 4 (egzemplarze z 1992 r. i bieżące);

poza WARSZAWĄ w punktach sprzedaży:

- **BIAŁA PODLASKA:** ul. Brzeska 41 (urząd wojewódzki); **BIALYSTOK:** Wydawnictwo „Beta”, ul. Świętojańska 13 p. 501; **BIELSKO-BIAŁA:** ul. Cieszyńska 10 (sąd), ul. Miczurina 2a (urząd wojewódzki); **BYDGOSZCZ:** Wały Jagiellońskie 4 (sąd); **CIESZYN:** Spółka Cywilna „Infotex”, ul. Bobrecka 1; **CZĘSTOCHOWA:** ul. Dąbrowskiego 23/25 (sąd); **ELBLĄG:** ul. Trybunalska 25 (sąd); **GDĄSK:** ul. Nowe Ogrody 30, Dom Wydawnictw ABC, ul. Świętojańska 68; **GDYNIA:** pl. Konstytucji 5 (sąd); **GLIWICE:** ul. Powstańców Warszawy 23 (sąd); **JELENIA GÓRA:** ul. Wojska Polskiego 56 (sąd); **KALISZ:** ul. Wolności 13a (sąd); **KATOWICE:** ul. Andrzeja 16/18 (sąd); **KIELCE:** ul. Gwardii Ludowej 12a (sąd), ul. Jana Pawła II 9 (sąd); **KOŁOBRZEG:** Prywatna firma gospodarcza „Boom-1991”, ul. Katedralna 13 (sąd); **KOSZALIN:** Prywatna firma gospodarcza „Boom-1991”, ul. Waryńskiego 7 (sąd), Biuro Rachunkowo-Podatkowe, ul. Chopina 7; **KRAKÓW:** Księgarnie: „Interesik”, ul. Basztowa 22, ul. Krowoderskich Zuchów 2, ul. Przy Rondzie 7 (sąd), ul. Wadowicka 12; **KROSNO:** ul. Bieszczadzka 1 (urząd wojewódzki); **LUBLIN:** ul. Krakowski Przedmieście 43a, ul. Obrońców Pokoju 1 (sąd); **ŁÓDŹ:** Księgarnia „Interesik”, ul. Zamenhofa 2, Dom Wydawnictw ABC, pl. Wolności 10/12, ul. Piotrkowska 104 (urząd wojewódzki); **OLSZTYN:** Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „Regis”, ul. Stare Miasto 22; **OPOLE:** Dom Wydawnictw ABC, pl. Wolności 7/8, ul. Piastowska 14 (urząd wojewódzki); **„All Profit Business”, ul. Ozimska 40; **OSTRÓW WIELKOPOLSKI:** ul. Sądowa 2 (sąd); **PIŁA:** Zakład Usług Biurowych „Zubik”, al. Niepodległości 2; **PŁOCK:** Wojewódzka Biblioteka Publiczna, ul. Kościuszkowski 6; **POZNAŃ:** ul. Młynarska 1a (sąd), Punkt Informacyjno-Kolportażowy, ul. Galileusza 3; **PRUSZKÓW:** firma „Drukan”, ul. Jasna 2; **RADOM:** ul. Żeromskiego 53 (urząd wojewódzki), ul. Piłsudskiego 10 (sąd); **RZESZÓW:** pl. Sreńiawitów 3 (sąd); **SIERADZ:** pl. Wojewódzki 3 (urząd wojewódzki); **SKIERNIEWICE:** ul. Konstytucji 3 Maja 6 (urząd wojewódzki); **SŁUPSK:** Agencja „STA-HA”, ul. Norwida 10/50; **SOSNOWIEC:** Dom Wydawnictw ABC, al. Zwycięstwa 6; **SUWAŁKI:** ul. Noniewicza 10 (urząd wojewódzki); **SZCZECIN:** BUH „Starówka”, ul. Koński Kierat 16/2, MAWI-BIZNES CONSULTING Sp. z o.o., ul. Ogińskiego 15, „BUCHALTER” Sp. z o.o., ul. Monte Cassino 37; **ŚWIDNICA:** pl. Grunwaldzki 14 (sąd), Księgarnia „EUREKA”, ul. Długa 1; **TARNOBRZEG:** ul. Mickiewicza 7 (urząd wojewódzki); **TARNÓW:** ul. Dąbrowskiego 29 (sąd); **TORUŃ:** Fosa Staromiejska 12/14 (sąd); **WŁOCŁAWEK:** ul. 3 Maja 17 (urząd wojewódzki); **WROCŁAW:** ul. Energetyczna 4 (sąd), Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „Andrew-Tag”, księgarnia pl. Powstańców Warszawy 1; **ZIELONA GÓRA:** pl. Słowiański 1 (sąd).**

Egzemplarze bieżące oraz z lat ubiegłych można nabywać na podstawie nadesłanego zamówienia w Wydziale Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów, ul. Powsińska 69/71, 00-979 Warszawa P-1.

Reklamacje z powodu niedoręczenia poszczególnych numerów zgłaszać należy na piśmie do Wydziału Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów, ul. Powsińska 69/71, 00-979 Warszawa, P-1, niezwłocznie po otrzymaniu następnego kolejnego numeru.

O wszelkich zmianach nazwy prenumeratora lub adresu prosimy niezwłocznie informować na piśmie Wydział Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów.

Wydawca: Urząd Rady Ministrów

Redakcja: Biuro Prawne, 00-583 Warszawa, Al. Ujazdowskie 1/3, P-29.

Organizacja druku i kolportaż: Wydział Wydawnictw, 00-979 Warszawa, ul. Powsińska 69/71, P-1, tel. 42-14-78 i 694-67-50, teleks 825944 WW, telefaks (22) 694-62-06.

Tłoczono z polecenia Prezesa Rady Ministrów w Zakładach Graficznych „Tamka” S.A., Zakład nr 1, Warszawa, ul. Tamka 3.